

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 7-8 kwietnia 2017 r. na kierunku *historia*
prowadzonym na Wydziale Historycznym Akademii Humanistycznej im.
Aleksandra Gieysztor w Pultusku

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	6
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	8
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	10
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	10
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	10
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	13
Dobre praktyki	15
Zalecenia	15
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	16
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	16
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	34
Dobre praktyki	37
Zalecenia	37
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	39
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	39
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	42
Dobre praktyki	43
Zalecenia	43
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	43
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	43
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	48
Dobre praktyki	48
Zalecenia	48
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	49
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	49
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	50
Dobre praktyki	50
Zalecenia	51
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	51
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	51
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	53
Dobre praktyki	53

Zalecenia	53
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	53
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	53
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	56
Dobre praktyki	57
Zalecenia	57
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	57
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	57
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	60
Dobre praktyki	60
Zalecenia	60
8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	60
Załączniki:	62
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.....	62
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	63
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....	67
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....	82
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego).....	84
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	84
Załącznik nr 7. Informacja o hospitolowanych zajęciach i ich ocena	85

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr Agnieszka Janiak-Jasińska, członek PKA

członkowie:

1.dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł, członek PKA

2.prof. dr hab. Dariusz Dolański, członek PKA

3.mgr Małgorzata Piechowicz, ekspert ds. postępowania oceniającego

4.Paulina Tarnowska, ekspert student

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *historia* prowadzonym na Wydziale Historycznym Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Poprzednio dokonano oceny w roku akademickim 2010/2011, przyznając ocenę pozytywną (uchwała Nr 768/11 z dnia 1 września 2011 r.). Wśród sformułowanych przez Zespół Oceniający uwag znalazły się: braki w dokumentacji potwierdzającej uzyskane stopnie naukowe i tytuł lub im równoważne, uchybienia formalne w zakresie opracowywanych uchwał Senatu oraz protokołów z jego posiedzeń, uchybienia prawne decyzji dotyczących przyznawania świadczeń pomocy materialnej. Obecnie obszary, wobec których w raporcie z poprzedniej wizytacji wskazano zastrzeżenia, nie podlegają ocenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni oraz Wydziału, dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania z autorami Raportu Samooceny, osobami odpowiedzialnymi za umiędzynarodowienie, członkami Wydziałowej Komisji do spraw Jakości Kształcenia, pracownikami odpowiadającymi za praktyki studenckie, pracownikami odpowiadającymi za specjalność nauczycielską, Środowiskową Radą Konsultacyjną do spraw Jakości Kształcenia, pracownikami odpowiedzialnymi za zasoby biblioteczne i pracę biblioteki, pracownikami biura karier, przedstawicielami Samorządu Studentów, nauczycielami akademickimi, a także pracownikami odpowiedzialnymi za pomoc studentom niepełnosprawnym. Ponadto przeprowadzono hospitacje zajęć, dokonano oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne uwagi i zalecenia, o których Przewodnicząca Zespołu oraz współpracujący z nią eksperci poinformowali władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

(jeśli kierunek jest prowadzony na różnych poziomach kształcenia, informacje należy przedstawić dla każdego poziomu kształcenia)

Nazwa kierunku studiów	Historia			
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia I i II stopnia			
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki			
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne i niestacjonarne			
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek (w przypadku, gdy kierunek został przyporządkowany do więcej niż jednego obszaru kształcenia należy podać procentowy udział liczby punktów ECTS dla każdego z tych obszarów w liczbie punktów ECTS przewidzianej w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia)	Obszar nauk humanistycznych/dziedzina nauk humanistycznych)			
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku (zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 8 sierpnia 2011 w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065)	Dziedzina nauk humanistycznych w dyscyplinie historia			
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	Studia stacjonarne I stopnia: 6/204-213 (w zależności od specjalizacji) Studia niestacjonarne I stopnia: 6/181-184 (w zależności od specjalizacji) II stopnia: 6/120-121 (w zależności od specjalizacji)			
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Studia stacjonarne I stopnia: – archeologiczna, – archiwalno-muzealna, – historii wojskowości – dziedzictwo europejskie. Studiach niestacjonarnych I i II stopnia: – archeologiczna, – archiwalno-muzealna, – historii wojskowości – nauczycielska.			
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Studia I stopnia – licencjat Studia II stopnia – magister			
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	Dla studiów I i II stopnia: 13			
	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
	I stopnia	II stopnia	I stopnia	II stopnia
Liczba studentów kierunku	4	0	0	21
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli	Od 2284h na specjalności archiwalno-	x	Od 1318h na specjalności historia	Od 671h na specjalności archeologicznej

akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	<i>muzealnej do 2493h na specjalności dziedzictwo europejskie</i>		<i>wojskowości do 1513h na specjalności nauczycielskiej</i>	<i>do 891h na specjalności nauczycielskiej</i>
---	---	--	---	--

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadawalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	Zadawalająca
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadawalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	Zadawalająca
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	Zadawalająca
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Po zapoznaniu się z argumentami zawartymi w odpowiedzi Jednostki na raport z wizytacji i ponownej analizie wszystkich dokumentów ZO PKA postanowił zmienić ocenę stopnia spełnienia w dwóch kryteriach: pierwszym – koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją i strategią uczelni i szóstym – umiejdzynarodowienie procesu kształcenia, podnosząc ją z „zadawalającej” na „w pełni”. ZO PKA za przekonujące uznał wyjaśnienia Jednostki dot. błędów interpunkcyjnych poczynionych przy formułowaniu kierunkowych efektów kształcenia i zaleca jedynie doprecyzowanie efektów z zakresu wiedzy i umiejętności odnoszących się wprost do specjalności tak, by ich brzmienie nie wzbudzało wątpliwości interpretacyjnych (dla studiów I stopnia - H1A_W01/ h-1b; H1A_W02/ h-2b; H1A_W04/ h-4e, dla studiów II stopnia - H2A_W01/h-1b; H2A_W02/ h-2b; H2A_W04/ h-4e) a w przypadku specjalności nauczycielskiej – dowodziło pełnego pokrycia ogólnych efektów, sformułowanych w Rozporządzeniu MNiSW z 17 stycznia 2012 r. o standardach kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela. W kryterium 6 ZO PKA podzielił pogląd Jednostki, że niski stopień umiejdzynarodowienia studentów na studiach niestacjonarnych wynika przede wszystkim z sytuacji zawodowej i nierzadko - trudnej sytuacji materialnej studentów i podejmowane przez jednostkę akcje informacyjno-promocyjne dot. programów wspierających mobilność studencką nie przynoszą w tych

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

okolicznościach istotnej zmiany. Mimo tych niesprzyjających uwarunkowań Wydział Historyczny zgodnie z sugestią Zespołu Oceniającego podjął po zakończonej wizytacji dodatkowe działania upowszechniające informacje o programie Erasmus + oraz międzynarodowej współpracy badawczej, publikując na stronie internetowej Jednostki m.in. „Katalog ECTS” zawierający podstawowe informacje o możliwościach odbycia studiów zagranicą. Wspomniany katalog jest także odpowiedzią Jednostki na zastrzeżenia ZO PKA dot. publicznego dostępu do kompleksowej i aktualnej informacji, zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców, sformułowane w ocenie spełnienia kryterium 3. Prezentowane na stronie internetowej Wydziału treści wzbogacono o szczegółowy opis realizowanego na ocenianym kierunku studiów procesu kształcenia z uwzględnieniem planów studiów, sylabusów zajęć dydaktycznych oraz treści kształcenia przekazywanych podczas poszczególnych przedmiotów składających się na program studiów. ZO PKA docenia zmianę w polityce informacyjnej Jednostki. Pozostałe zastrzeżenia dot. skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości pozostają w mocy i przesądza o utrzymaniu w kryterium 3 oceny „zadowolającej”.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowolająca/ Częściowa
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1. Koncepcja kształcenia

Koncepcja kształcenia na studiach I i II stopnia na kierunku *historia* na Wydziale Historycznym Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku wynika z *Misji i strategii rozwoju Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora na lata 2016-2020*, przyjętych przez Senat Uczelni uchwałą nr 4 /2016 z dnia 21 maja 2016 roku. W dokumencie tym stwierdzono, iż misją Akademii jest przede wszystkim kształcenie studentów, przygotowanie absolwentów do wykonywania określonych zawodów, rozwijanie badań naukowych i publikowanie ich wyników, kształcenie kadry naukowej na seminariach doktorskich, intensyfikowanie międzynarodowej współpracy dydaktycznej i naukowej, prowadzenie działań dla dobra środowiska lokalnego i północnego Mazowsza. Zgodna z tymi zapisami jest *Misja i strategia rozwoju Wydziału Historycznego Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora na lata 2016-2020*, uchwalona przez RWH (Uchwała nr 17/2016 z dnia 22 września 2016 r.), w której zadeklarowano, że misją Wydziału Historycznego jest przede wszystkim kształcenie studentów studiów I i II stopnia, przygotowanie absolwentów do wykonywania zawodów związanych z nauczaniem historii, archiwistyką, muzealnictwem oraz promocją i ochroną materialnego i niematerialnego dziedzictwa kultury regionu. Kierunek studiów *historia* i prowadzone w jego ramach specjalności na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I i II stopnia: *archeologiczna, archiwalno-muzealna, historii wojskowości i nauczycielska* w pełni wpisują się w te założenia, w nieco luźniejszym związku z celami strategicznymi znajduje się oferowana na studiach stacjonarnych I stopnia specjalność *dziedzictwo europejskie*.

Główne założenia i cele polityki jakości kształcenia skupiają się na wypracowaniu programu kształcenia zgodnego z aktualnym stanem prawnym w szkolnictwie wyższym i przepisami prawa branżowego w ramach realizowanych specjalności, na dostosowaniu programu do potrzeb i zainteresowań naukowych studentów (z uwzględnieniem potencjału kadrowego WH) oraz do potrzeb i postulatów zgłaszanych przez partnerów zewnętrznych Wydziału i potencjalnych pracodawców.

Wszystkich tych celów nie udało się na razie osiągnąć i program studiów jest niezgodny z obowiązującym prawem w zakresie:

- realizacji standardu kształcenia nauczycieli, określonego rozporządzeniem MNiSW z 17 stycznia 2012 r. (zob. s. 12, 21-23 niniejszego raportu);
- umożliwienia uzyskania przez wszystkich studentów kierunku tych samych efektów kształcenia (zob. s. 12 niniejszego raportu).

W planach rozwoju koncepcji kształcenia jednostka uwzględnia postęp w zakresie badań historycznych, co uwidacznia się w treściach programowych związanych np. z problematyką badań regionalnych, wykorzystaniem technik cyfrowych w archiwistyce czy wykorzystaniem wyników badań mikrobiologicznych i DNA w archeologii.

Ważne miejsce w koncepcji studiów zajmuje umiędzynarodowienie procesu kształcenia, głównie w oparciu o współpracę z uczelniami Rosji, Białorusi i Ukrainy. Konkretnym jej efektem jest umowa z Nowosybirskim Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym, na mocy której w obu uczelniach tak dostosowano efekty kształcenia i programy studiów, że studenci studiów stacjonarnych I stopnia po ukończeniu w macierzystej uczelni semestru trzeciego mają możliwość kontynuacji studiów w uczelni partnerskiej i uzyskanie dyplomu polskiego i rosyjskiego. Skoncentrowanie na problematyce Europy Środkowej i Wschodniej widoczne jest również w modułach zajęć. W zakresie wzorców krajowych Wydział czerpie w znacznym stopniu z doświadczeń Uniwersytetu Warszawskiego, z którego wywodzi się znaczna część jego kadry.

Wydział Historyczny w toku wieloletniej współpracy naukowej i działalności na rzecz popularyzacji historii w środowiskach lokalnych na Mazowszu wypracował własną koncepcję rozwoju specjalności, dostosowanej do potrzeb, zgłaszanych przez samorządy, archiwa, muzea i instytucje oświatowe północnego Mazowsza. Na program studiów istotnych wpływ miały postulaty przedstawicieli Muzeum Regionalnego w Pułtusk, pułtuskiego oddziału Archiwum Państwowego w Warszawie oraz Wydziału Edukacji i Sportu Urzędu Miasta i Gminy Pułtusk. Wyrazem uwzględnienia regionalnej specyfiki jest połączenie w ramach jednej specjalności kształcenia archiwistycznego i muzealniczego, nadanie charakteru archiwalno-muzealniczego specjalności *historia wojskowości*, czy wprowadzenie do programu studiów specjalności *archeologicznej*, czerpiącej z doświadczeń i bazy prowadzonego w niegdyś w uczelni kierunku archeologia.

Koncepcja studiów na kierunku *historia* w AH im. A. Gieysztora w Pułtusk sięga do wypracowanych w Polsce wzorców kształcenia historycznego, polegających na zapewnieniu podstawowego kursu z historii Polski i powszechnej od czasów najdawniejszych po współczesność, przy czym o oryginalności koncepcji studiów świadczy wyraźne rozbudowanie treści kształcenia zwianych z problematyką Europy Środkowo-Wschodniej od Skandynawii po Bałkany i relacji Polska – Wschód.

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

Koncepcji studiów w znacznej mierze odpowiadają prowadzone w jednostce badania naukowe, których wyniki publikowane są nakładem AH im. A. Gieysztora. Mają one charakter kompleksowy, obejmując problematykę historii i dziedzictwa kulturowego Mazowsza, historii i archeologii Wikingów, historii Kościoła, historii Europy środkowej i wschodniej od średniowiecza do współczesności, ale także Ameryki i Afryki. Prowadzone w jednostce badania zapewniają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów kształcenia. Problematyka podejmowanych badań mieści się w głównych nurtach badawczych historiografii polskiej. Mają one charakter aktualny, co sprzyja włączaniu studentów do bieżących prac badawczych i w konsekwencji uzyskiwania efektów kształcenia w zakresie pogłębionej wiedzy i umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej.

Wyraźnie widoczny jest wpływ badań prowadzonych w jednostce na koncepcję kształcenia, co przejawia się przede wszystkim rozbudowaniem w programie studiów problematyki związanej z historią Europy Środkowo-Wschodniej, od Skandynawii po Bałkany. W tym

kontekście istotnym elementem sprzyjającym umiędzynarodowieniu procesu dydaktycznego jest także udział w badaniach prowadzonych na uczelni nauczycieli akademickich z zagranicy (z Białorusi i Węgier), którzy prowadzą zajęcia zgodne z koncepcją tych studiów, np. o relacjach Polski z krajami Europy Wschodniej w ujęciu historycznym oraz o wybranych zagadnieniach z historii Bałkanów.

Wyniki prowadzonych w jednostce badań naukowych są prezentowane podczas specjalistycznych modułów zajęć np. *Archeologia Wikingów*, *Ludy barbarzyńskie w optyce greckich i rzymskich autorów*. Zajęcia tego typu odbywają się zwykle w formie wykładów monograficznych, których problematyka może być zmieniana w kolejnych cyklach kształcenia, co sprzyja rozwojowi koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku i otwiera możliwości doskonalenia w zakresie przekazywanych treści i osiągnięcia efektów kształcenia związanych zwłaszcza ze zdobywaniem pogłębionej wiedzy służącej prowadzeniu badań naukowych.

1.3. Efekty kształcenia

Jednostka prowadzi studia I stopnia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, studia II stopnia tylko w formie niestacjonarnej. Przedstawiła dwa różniące się zestawy efektów kształcenia: dla cykli rozpoczętych w latach 2014-2015 (przyjęte w 2012 roku) i dla najnowszego cyklu kształcenia (przyjęte w 2016 roku). Jednostka zadeklarowała, że w odpowiednich cyklach te same efekty kształcenia obowiązują na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych.

Dokonana w 2016 r. zmiana efektów kształcenia, przyjętych uchwałą Senatu AH im. A. Gieysztora w Pułtuskach nr 2/2012 z 3 marca 2012 roku, była efektem oceny zgodności efektów kształcenia na ocenianym kierunku z wymaganiami profilu ogólnoakademickiego. Uchwałą nr 22/2016 z 10 grudnia 2016 roku dokonano modyfikacji efektów kierunkowych profilując je wyraźniej w kierunku przygotowania studentów na studiach I stopnia do prowadzenia badań naukowych i włączania ich w badania na studiach II stopnia. Efekty kształcenia zostały przyporządkowane do obszaru kształcenia w zakresie nauk humanistycznych, dziedziny nauk humanistycznych i dyscypliny historia.

Przyjęte uchwałą Senatu efekty kształcenia zostały skonstruowane w taki sposób, że każdemu obszarowemu efektowi kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych odpowiada od dwóch do pięciu kierunkowych efektów kształcenia. Efekty kierunkowe pokrywają wszystkie efekty obszarowe i są z nimi spójne, we właściwy sposób definiują wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne doskonalone podczas studiów historycznych, w tym także te niezbędne w pracy badawczej. Efekty kształcenia na studiach II stopnia pogłębiają i rozszerzają w wybranych aspektach wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne opisane w efektach kształcenia na studiach I stopnia.

Szczegółowe efekty kształcenia sformułowane dla poszczególnych przedmiotów są spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. Na przykład w zakresie wiedzy kierunkowemu efektowi kształcenia „zna najważniejszą faktografię historii powszechnej w poszczególnych epokach”, odpowiadają efekty szczegółowe odnoszące się do przedmiotów z zakresu starożytności, średniowiecza itd. Analogicznie konstruowane są efekty kształcenia z zakresu umiejętności, np. „potrafi w praktyce zastosować typologię źródeł historycznych z uwzględnieniem specyfiki najbardziej typowych dla poszczególnych epok”. Niestety często efekty przedmiotowe są formułowane w sposób nieprawidłowy, np. przy przedmiocie *Historia starożytna* (I rok,

studnia niestacjonarne I stopnia) efektowi kierunkowemu „respektuje różnice punktów widzenia i interpretacji najważniejszych zagadnień historycznych determinowane różnym podłożem narodowym i kulturowym” przypisano następujące efekty na poziomie przedmiotu: „1) aktywna postawa podczas zajęć, 2) postępowanie zgodne z zasadami krytyki źródłowej, 3) postrzeganie relacji występujących w świecie antycznym zgodnie z kontekstem historycznym” zamiast 1) wykazuje aktywną postawę..., 2) postępuje zgodnie z.... 3) postrzega relacje... W sylabusie *praktyki* na specjalności *historia wojskowości* na studiach II stopnia efekt z zakresu umiejętności brzmi „zna podstawowe i aktualne przepisy prawne...” zamiast potrafi stosować podstawowe i aktualne przepisy prawne...

Efekty kształcenia sformułowane dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia uwzględniają efekty związane z podstawową wiedzą dotyczącą dyscypliny historia, metodologią badań naukowych oraz głównymi osiągnięciami nauki w dziedzinie nauk humanistycznych, umiejętnościami przygotowującymi do prowadzenia badań naukowych w zakresie warsztatu badawczego oraz posługiwania się właściwą terminologią, a także kompetencjami społecznymi odnoszącymi się m.in. do otwartości poznawczej i obiektywizmu w prowadzeniu badań. Na II stopniu studiów efekty te są pogłębione i poszerzone, odnoszą się do wiedzy szczegółowej, jej samodzielnego wykorzystywania w prowadzonych badaniach i ich samodzielnego planowania.

Układ efektów kształcenia, zawarty w dokumencie *Opis efektów kształcenia dla kierunku historia na Wydziale Historycznym AH* jest przejrzysty. Jedną część tabeli tworzą obszarowe efekty kształcenia, drugą - odpowiadające im kierunkowe efekty kształcenia. Kierunkowe efekty kształcenia zostały sformułowane prostym i w zasadzie zrozumiałym językiem, jednak w części przypadków brak spójników „i”/„lub”/”albo” utrudnia ich interpretację. Przykładem może być efekt przypisany do studiów niestacjonarnych II stopnia: „ma pogłębioną wiedzę o miejscu i znaczeniu w systemie nauk humanistycznych następujących subdyscyplin naukowych:

- muzealnictwo,
- archiwistyka,
- historia wojskowości i wojen.

Wie jak rozwijać swój warsztat badawczy oraz stosować prawidłowo dobrane metody badawcze z powyższych dyscyplin”

Wymienione subdyscypliny odpowiadają specjalnościom prowadzonym na kierunku, ale ze sposobu sformułowania efektu nie wynika, czy wiedzę z zakresu wskazanych subdyscyplin powinni osiągnąć tylko ci, którzy wybrali odpowiednią specjalność czy może wszyscy studenci kierunku. W podobny sposób sformułowanych jest po kilka efektów zarówno na studiach I, jak i II stopnia.

Jednostka w trybie niestacjonarnym prowadzi studia przygotowujące do zawodu nauczyciela. Efekty kształcenia dla *specjalności nauczycielskiej* zostały włączone do kierunkowych efektów kształcenia i oznaczone dodatkowo literą „N”. Na studiach I stopnia jest ich osiem, na studiach II stopnia – 6.

Kierunkowe efekty kształcenia, zarówno na studiach licencjackich, jak i magisterskich, nie pokrywają wszystkich ogólnych efektów kształcenia określonych w załączniku do *Rozporządzenia MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela* (Dz. U. 2012, poz., 131). Dotyczy to

następujących efektów z ministerialnego standardu: 2) posiada wiedzę z zakresu dydaktyki i szczegółowej metodyki działalności pedagogicznej, popartą doświadczeniem, 4) wykazuje umiejętność uczenia się i doskonalenia własnego warsztatu pedagogicznego z wykorzystaniem nowoczesnych środków i metod pozyskiwania, organizowania i przetwarzania informacji i materiałów; w jej praktycznym wykorzystywaniu; 6) charakteryzuje się wrażliwością etyczną, empatią, otwartością, refleksyjnością oraz postawami prospołecznymi i poczuciem odpowiedzialności. Trzeba jednak dodać, że przynajmniej część tych efektów, choć nie znajduje odniesienia w efektach kierunkowych jest realizowana na odpowiednich zajęciach (np. w zakresie dydaktyki szczegółowej).

Wśród kierunkowych efektów kształcenia tak na studiach I, jak i II stopnia uwzględniono efekty odnoszące się do umiejętności językowych na właściwym poziomie ESOKJ. Dotyczą one umiejętności wykorzystania w pracy naukowej tekstów obcojęzycznych i przygotowywania w języku obcym abstraktów tekstów naukowych.

Efekty kształcenia dla studiów I i II stopnia są mocno rozbudowane, zwłaszcza na studiach II stopnia (92 efekty). Wątpliwości budzi realna możliwość realizacji tak dużej liczby efektów kształcenia w ramach programu studiów, choć jednostka przy pomocy tzw. macierzy efektów kształcenia monitoruje pokrycie kierunkowych efektów kształcenia w poszczególnych modułach zajęć. Wynika z niej, że do niektórych przedmiotów przyporządkowano nawet dziesięć kierunkowych efektów kształcenia. Przy niewielkim wymiarze godzin przeznaczonym na poszczególne przedmioty i bardzo schematycznych metodach weryfikacji osiągniętych efektów (zob. s. 27-29 niniejszego raportu) wątpliwości budzi możliwość sprawdzenia stopnia osiągnięcia tak wielu przypisanych do poszczególnych przedmiotów efektów kształcenia.

Ponadto włączenie do kierunkowych efektów kształcenia efektów szczegółowych odnoszących się tylko do wybranych przez studentów specjalności skutkuje tym, że absolwenci kierunku kończą go uzyskując różne efekty kształcenia (np. absolwenci *specjalności muzealno-archiwistycznej* osiągają inne efekty kształcenia niż absolwenci *specjalności nauczycielskiej*).

Na studiach niestacjonarnych I i II stopnia program studiów przewiduje te same specjalności, przy czym specjalność na studiach II stopnia pogłębia efekty kształcenia osiągnięte w jej ramach na studiach I stopnia. Uczelnia umożliwi absolwentom studiów I stopnia wybór dowolnej specjalności na studiach II stopnia, z wyłączeniem specjalności przygotowującej do zawodu nauczyciela. Ten stan rzeczy rodzi pytania o możliwość osiągnięcia efektów kształcenia w ramach danej specjalności przez studentów studiów II stopnia, którzy podczas studiów I stopnia ukończyli inną specjalność. Uczelnia nie wskazała w tym zakresie na żadne systemowe rozwiązania powołując się na indywidualne podejście do każdego przypadku. Nie uzasadnione wydaje się jednak organizowanie kształcenia dwustopniowego, skoro te same kwalifikacje można otrzymać w ramach jednego cyklu kształcenia.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

1.1. Koncepcja kształcenia

Jednostka przygotowała program studiów na kierunku *historia* zgodnie z przyjętą przez uczelnię i wydział misją i strategią, biorąc pod uwagę potrzeby lokalnego rynku pracy, co wyraża się w katalogu proponowanych na ocenianym kierunku specjalności. Koncepcja

kształcenia na kierunku *historia* oparta jest na przyjętym przez większość wydziałów historycznych w Polsce kanonie przedmiotów dotyczących wszystkich epok historycznych, które uzupełniane są przez przedmioty z zakresu warsztatu badawczego i metodologii oraz bloki zajęć specjalnościowych. W zakresie doświadczeń krajowych Wydział przede wszystkim czerpie z dorobku Uniwersytetu Warszawskiego, którego kadre stanowiła lub stanowi część jego nauczycieli akademickich. Jednostka przygotowała na studiach stacjonarnych we współpracy z Nowosybirskim Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym program studiów, który pozwala na uzyskanie przez absolwentów obu uczelni polskiego i rosyjskiego dyplomu ukończenia studiów I stopnia. W planach rozwoju koncepcji kształcenia jednostka uwzględnia postęp w zakresie badań historycznych.

1.2. Badania naukowe

Badania naukowe prowadzone na Wydziale Historycznym Akademii Humanistycznej im. A. Gieysztora odpowiadają koncepcji studiów, zapewniają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów kształcenia. Problematyka podejmowanych badań mieści się w głównych nurtach badawczych historiografii polskiej. Mają one charakter aktualny, co sprzyja włączaniu studentów do bieżących prac badawczych i w konsekwencji uzyskiwania efektów kształcenia w zakresie pogłębionej wiedzy i umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Wyraźnie widoczny jest ich wpływ na koncepcję kształcenia, co przejawia się przede wszystkim w ofercie specjalistycznych modułów zajęć do wyboru.

1.3. Efekty kształcenia

Jednostka w sposób prawidłowy przyporządkowała efekty kształcenia na kierunku *historia* do obszaru nauk humanistycznych, dziedziny nauk humanistycznych i dyscypliny nauki – historia. Efekty kształcenia zostały przyjęte w 2012 roku i w wyniku ich oceny pod kątem przygotowania studentów do prowadzenia badań naukowych zostały zmodyfikowane w 2016 roku. Efekty kierunkowe są spójne z efektami obszarowymi, we właściwy sposób i w powiązaniu z pokrewnymi dyscyplinami nauk humanistycznych definiują zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, w tym niezbędnych w pracy badawczej. Efekty kształcenia na studiach II stopnia pogłębiają i rozszerzają w wybranych aspektach wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne opisane w efektach kształcenia na studiach I stopnia. Szczegółowe efekty kształcenia sformułowane dla poszczególnych przedmiotów są spójne z kierunkowymi efektami kształcenia. Efekty kształcenia sformułowane dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia uwzględniają efekty związane z podstawową wiedzą dotyczącą dyscypliny historia, metodologią badań naukowych oraz głównymi osiągnięciami nauki w dziedzinie nauk humanistycznych, umiejętnościami przygotowującymi do prowadzenia badań naukowych w zakresie warsztatu badawczego oraz posługiwania się właściwą terminologią, a także kompetencjami społecznymi odnoszącymi się m.in. do otwartości poznawczej i obiektywizmu w prowadzeniu badań. Na II stopniu studiów efekty te są pogłębione i poszerzone, odnoszą się do wiedzy szczegółowej, jej samodzielnego wykorzystywania w prowadzonych badaniach i ich samodzielnego planowania. Wśród kierunkowych efektów kształcenia uwzględniono na studiach I i II stopnia efekty odnoszące się do umiejętności językowych na właściwym poziomie ESOKJ. Dotyczą one umiejętności

wykorzystania w pracy naukowej tekstów obcojęzycznych i przygotowywania w języku obcym abstraktów tekstów naukowych.

Jednocześnie w zakresie sformułowanych efektów kształcenia ZO PKA zdiagnozował następujące uchybienia:

1. sformułowanie części kierunkowych efektów kształcenia w sposób pozwalający na różne interpretacje (brak spójników „i”/„lub”/”albo”);
2. nieprawidłowy sposób definiowania przedmiotowych efektów kształcenia, przede wszystkim nie odwołujący się wprost do umiejętności i kompetencji społecznych uzyskiwanych w ramach poszczególnych modułów zajęć;
3. nieuwzględnienie wszystkich ogólnych efektów kształcenia określonych w standardzie kształcenia nauczycieli w zbiorze efektów kształcenia przygotowujących do zawodu nauczyciela;
4. niezapewnienie wszystkim absolwentom kierunku uzyskania tych samych kierunkowych efektów kształcenia (np. efekty kierunkowe zostały tak sformułowane, że zobowiązują każdego studenta, bez względu na wybraną przez niego specjalność do osiągnięcia wszystkich efektów, także tych przypisanych innym specjalnościom, czego program studiów nie gwarantuje);
5. duża liczba kierunkowych efektów kształcenia przy niewielki wymiarze godzin poszczególnych zajęć budzi wątpliwości co do możliwości sprawdzenia stopnia ich osiągnięcia;
6. umożliwienie (poza *specjalnością nauczycielską*) absolwentom studiów I stopnia wyboru dowolnej specjalności na studiach II stopnia, przy założeniu, że na studiach II stopnia pogłębiane są efekty kształcenia osiągnięte podczas studiów stopnia I, bez systemowych rozwiązań w zakresie diagnozy zaawansowanie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych odpowiadających studiom I stopnia i sposobów uzupełniania zdiagnozowanych braków.

O przyznaniu oceny **zadowalającej** przesądziły: 1) częściowo niejasno sformułowane kierunkowe efekty kształcenia; 2) nieuwzględnienie wszystkich ogólnych efektów kształcenia określonych w standardzie kształcenia nauczycieli w zbiorze efektów kształcenia przygotowujących do zawodu nauczyciela 3) niezapewnienie wszystkim absolwentom kierunku uzyskania tych samych kierunkowych efektów kształcenia.

Dobre praktyki

Przygotowanie we współpracy z zagraniczną uczelnią programu kształcenia pozwalającego na uzyskanie przez absolwentów dyplomu ukończenia studiów w obu krajach.

Zalecenia

1. sformułowanie wszystkich kierunkowych efektów kształcenia w sposób pozwalający na jednoznaczną ich interpretację;
2. sformułowanie kierunkowych efektów kształcenia w sposób zapewniający wszystkim absolwentom kierunku uzyskanie tych samych kierunkowych efektów kształcenia;

3. uwzględnienie wszystkich ogólnych efektów kształcenia określonych w standardzie kształcenia nauczycieli w zbiorze efektów kształcenia przygotowujących do zawodu nauczyciela na studiach I i II stopnia (brakuje efektów nr 2,4,6);
4. prawidłowe sformułowanie przedmiotowych efektów kształcenia, w sposób odwołujący się wprost do umiejętności i kompetencji społecznych uzyskiwanych w ramach poszczególnych modułów zajęć;
5. analiza kierunkowych efektów kształcenia pod kątem ich liczby i możliwości sprawdzenia stopnia ich osiągnięcia;
6. wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie diagnozy zaawansowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych odpowiadających studiom I stopnia i sposobów uzupełniania zdiagnozowanych braków w przypadku studentów, którzy na studiach II stopnia wybrali inną specjalność niż ukończoną na studiach I stopnia.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia

Czas trwania kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia obejmuje sześć semestrów, przy czym dla ukończenia studiów stacjonarnych w zależności od wybranej specjalności należy zdobyć minimum od 204 punktów ECTS, którym odpowiadają 2493 godziny zajęć (*specjalność dziedzictwo europejskie*) do 213 punktów ECTS, którym odpowiada 2284 godzin (*specjalność archiwalno-muzealna*). W przypadku studiów niestacjonarnych w zależności od wybranej specjalności odpowiednio od 181 ECTS i 1318 godzin (*specjalność historia wojskowości*) do 184 ECTS i 1513 godzin (*specjalność nauczycielska*). Na studiach II stopnia jednostka prowadzi kształcenie tylko w trybie niestacjonarnym. Studia trwają cztery semestry i w zależności od wybranej specjalności należy zdobyć minimum od 120 ECTS i 671 godzin (*specjalność archeologiczna*) do 121 ECTS i 891 godzin (*specjalność nauczycielska*).

Nakład pracy studenta

Czas trwania kształcenia na studiach I stopnia obejmujący sześć semestrów i na studiach II stopnia obejmujący cztery semestry jest wystarczający dla realizacji treści kształcenia i osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia. W przypadku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia rodzą się jednak istotne zastrzeżenia odnośnie szacowanego nakładu pracy studentów. W zależności od wybranej specjalności nieznacznym różnicom w liczbie punktów ECTS niezbędnym do uzyskania kwalifikacji towarzyszą znaczne różnice w godzinowym wymiarze zajęć.

Na studiach stacjonarnych I stopnia w zakresie modułów 1-4, realizowanych przez wszystkich studentów *historii* należy uzyskać 175 punktów ECTS, którym przyporządkowano 1839 godzin. Poza tym studenci mają do wyboru cztery specjalności: *historię wojskowości* (385 godzin/35 ECTS); *specjalność archeologiczną* (450/38), *specjalność archiwalno-muzealną* (445/38), *dziedzictwo europejskie* (654/29 ECTS). Różnica w liczbie godzin między

specjalnością dziedzictwo europejskie a specjalnością historia wojskowości wynosi 269 godzin, których nie uwzględniono w nakładzie pracy studenta. Został on na *specjalności dziedzictwo europejskie* oszacowany nawet o 6 punktów ECTS niżej niż w przypadku *specjalności historia wojskowości*.

Na studiach niestacjonarnych I stopnia w zakresie modułów 1-4, także realizowanych przez wszystkich studentów kierunku należy uzyskać 133 punkty ECTS. Przyporządkowano im 1036 godzin zajęć, co można by uznać za właściwe, gdyby nie to, że tym samym modułem, realizującym te same efekty i zbliżone treści kształcenia na studiach stacjonarnych przyporządkowano aż 175 ECTS. Trudno jest znaleźć uzasadnienie dla takiej różnicy, właściwe byłoby przypisanie tym samym modułom na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych tej samej lub zbliżonej liczby punktów ECTS. Studenci studiów niestacjonarnych I stopnia otrzymują do wyboru cztery specjalności: *historię wojskowości* (296 godzin/49 ECTS); *specjalność archeologiczną* (380/48), *specjalność archiwalno-muzealną* (358/53), *specjalność nauczycielską* (491/52 ECTS). Różnica w liczbie godzin między *specjalnością nauczycielską a archeologiczną* wynosi 195 godzin, a różnica w punktach ECTS - zaledwie 3, co odpowiada około 90 godzin pracy studenta (przyjmując, że 1 punkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy studenta). Przy czym *specjalności archiwalnej* przypisano o jeden punkt więcej niż *specjalności nauczycielskiej*, a realizowana jest ona w liczbie godzin dydaktycznych niższej o 133. Podobna sytuacja ma miejsce na studiach niestacjonarnych II stopnia, na których modułem wspólnym realizowanym w wymiarze 425 godzin zajęć przypisano 79 punktów ECTS, a specjalnościom: *archeologicznej* – 246h i 41 ECTS; *historii wojskowości* – 257h i 41 ECTS; *archiwalno-muzealnej* – 286h i 41 ECTS, *nauczycielskiej* – 466h i 42 ECTS. Różnica w liczbie godzin zajęć między *specjalnością nauczycielską a archeologiczną* wynosi 220, które oszacowano na 1 punkt ECTS.

Te dysproporcje mają swoje konsekwencje w niedoszacowaniu lub przeszacowaniu nakładu pracy studenta w przypadku poszczególnych przedmiotów przypisanych do modułów zajęć specjalnościowych na wszystkich typach studiów.

Wyodrębnienie modułów zajęć

W planie studiów wyodrębniono pięć modułów zawierających przedmioty realizujące te same efekty kształcenia i podobne treści: 1) moduł podstawowy – łacina, wprowadzenie do studiów, nauki pomocnicze historii; 2) moduł kierunkowy – kurs historii od czasów starożytnych do współczesnych realizowany na studiach stacjonarnych w ramach 19 przedmiotów, a na studiach niestacjonarnych – 15 (np. historia nowożytna na studiach stacjonarnych to cztery przedmioty, na studiach niestacjonarnych – trzy) 3) moduł sprawnościowy – szkolenie biblioteczne, BHP, prawo autorskie, technologia informatyczna, wf, lektorat, seminarium dyplomowe, wykład monograficzny (tylko studia niestacjonarne), język polski dla obcokrajowców lub drugi język obcy dla Polaków (tylko studia stacjonarne); 4) moduł uzupełniający – zawierający zajęcia z zakresu pokrewnych dyscyplin nauki i niektórych subdyscyplin historycznych; jego zakres merytoryczny jest inny na studiach stacjonarnych (realizowany w postaci 10 przedmiotów) i niestacjonarnych (8 przedmiotów) i 5) moduł specjalnościowy. Na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych w ofercie znajdują się po cztery specjalności.

O ile wyodrębnienie powyższych modułów należy uznać za właściwe, to wątpliwości budzi dobór składających się na nie przedmiotów, zwłaszcza w module kierunkowym. Np. w zakresie historii średniowiecznej wyodrębniono cztery przedmioty 1) Historia średniowieczna powszechna I (sem. 2/ćw.: 30h/3 ECTS/ zaliczenie na ocenę), Historia średniowieczna powszechna II (sem. 5/w.: 32h/4 ECTS/ egzamin), Historia średniowieczna Polski (sem. 4/ćw. 20h/2 ECTS/zaliczenie na ocenę) i Historia średniowieczna powszechna i Polski (sem. 2/ w.: 30h/4 ECTS/ egzamin). Tak więc zajęcia z historii średniowiecznej odbywają się w semestrze 2, 4 i 5 z przerwą w semestrze 3, podczas którego odbywają się trzy przedmioty z historii powszechnej XVI-XVIII wieku. Czwarty przedmiot z tej epoki prowadzony jest równoległe z historią średniowieczną w semestrze 5. Za niewłaściwe należy uznać wprowadzenie semestralnej przerwy w problematyce odnoszącej się do jednej epoki historycznej, złamanie zasady chronologii w kształcenia historycznym, w którym wnioskowanie oparte jest na związkach przyczynowo skutkowych oraz dysproporcję w czasie przeznaczonym na problematykę historii powszechnej do historii Polski w całym toku studiów (377h/40 ECTS do 202h/23 ECTS + moduły zajęć przeznaczone jednocześnie na historię powszechną i Polski w wymiarze 60h/9 ECTS). Plan studiów w module kierunkowym sprawia wrażenie przypadkowego, w którym poszczególnym epokom przypisano różne formy zajęć, różne przedmioty (tylko w przypadku dwóch epok jest przedmiot łączący historię powszechną z historią Polski), różne formy zaliczenia. Sytuacja podobna do opisanego przykładu historii średniowiecza dotyczy także pozostałych epok historycznych. Jednostka ten stan rzeczy tłumaczy wymogami porozumienia z partnerem z Nowosybirsk, powoduje to jednak negatywne konsekwencje dla studentów polskich, którzy podjęli studia pierwszego stopnia od pierwszego semestru. W tym zakresie należy poszukać innych rozwiązań organizacyjnych.

Duże wątpliwości ZO PKA budzi umieszczenie na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych dopiero na czwartym semestrze studiów I stopnia przedmiotu *Vademecum* studiów historycznych, którego celem jest kształcenie umiejętności z zakresu heurystyki i hermeneutyki, tworzenia różnych form tekstów naukowych i stosowania aparatu naukowego; poznanie zasobów najważniejszych archiwów, bibliotek muzeów, dostępność i sposoby korzystania. Przedmiot ten powinien zostać zaplanowany w semestrze pierwszym, najpóźniej w drugim, daje on bowiem studentom podstawowe umiejętności niezbędne do studiowania historii, zwłaszcza na studiach o profilu ogólnoakademickim.

Większości powyższych zastrzeżeń nie budzi program niestacjonarnych studiów I stopnia. Co prawda czas przeznaczony na historię powszechną jest także większy niż na historię Polski, ale jest to spowodowane rozbudowaniem problematyki historii starożytnej i historii cesarstwa wschodnio-rzymskiego. W zakresie pozostałych epok historycznych zachowano równe proporcje między problematyką powszechną i dotyczącą Polski, w każdej epoce historycznej wprowadzono także przedmiot łączący historię Polski z historią powszechną.

W zakresie pozostałych modułów (poza modułem specjalnościowym) różnice między planem studiów stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia są niewielkie i wynikają ze specyfiki kandydatów na te studia (na studiach stacjonarnych np. został wprowadzony drugi język obcy, który w przypadku studentów z zagranicy realizowany jest jako język polski) i specyfiki niestacjonarnej formy uczenia się.

Czas trwania kształcenia na studiach niestacjonarnych II stopnia obejmuje cztery semestry, przy czym dla ukończenia studiów należy zdobyć w zależności od wybranej specjalności

odpowiednio od 120 ECTS i 671 godzin (*specjalność archeologiczna*) do 121 ECTS i 891 godzin (*specjalność nauczycielska*). Jednostka nie prowadzi studiów stacjonarnych II stopnia. W planie studiów niestacjonarnych wyodrębniono pięć modułów: 1) moduł podstawowy – translatoria, statystyka i demografia, proseminarium; 2) moduł kierunkowy – metodologia badań, wykład powiązany z problematyką seminarium, seminarium dyplomowe; 3) moduł sprawnościowy – edytorstwo, wf; 4) moduł uzupełniający – zawierający monograficzne, pogłębiające wiedzę z zakresu poszczególnych epok historycznych i 5) moduł specjalnościowy. W ofercie znajdują się cztery specjalności.

Wyodrębnienie powyższych modułów oraz składających się nie przedmiotów należy uznać za właściwe, z jednym zastrzeżeniem – braku w module uzupełniającym wykładu z zakresu historii XX wieku.

Program studiów I i II stopnia uwzględnia moduły zajęć do wyboru w wymiarze przekraczającym 30% punktów ECTS, które student musi uzyskać, by otrzymać właściwe kwalifikacje (na studiach stacjonarnych I stopnia w wymiarze 75-85/204-213 ECTS, na studiach niestacjonarnych I stopnia 84-88/181-185 ECTS i II stopnia 73-74/120-121 ECTS). Studenci wybierają: moduły specjalnościowe, lektorat języka obcego, wykłady fakultatywne, seminaria dyplomowe. Podczas spotkania z ZO PKA studenci stwierdzili, że warunki zapisów na poszczególne przedmioty są dla nich przejrzyste i nie budzą wątpliwości, a moduł zajęć do wyboru pozwala na zindywidualizowanie ścieżki kształcenia. Na wszystkich typach studiów oferowane są cztery specjalności, przy czym uruchamiane są te, na które zgłosiła się odpowiednia liczba kandydatów. Na studiach I stopnia wybór specjalności odbywa się po I semestrze, na studiach II stopnia w momencie składania dokumentów rekrutacyjnych. Za niewłaściwą należy uznać praktykę, że jednostka oferuje kandydatom pewien katalog specjalności i dopuszcza możliwość ich nieuruchomienia w przypadku zgłoszenia się zbyt małej liczby chętnych, tymczasem oferta w zakresie specjalności często bywa jednym z głównych kryteriów wyboru uczelni i kierunku studiów. Trzeba jednak podkreślić, że informacja taka zamieszczona jest na stronach rekrutacyjnych uczelni i kandydaci mają świadomość, że wybrana przez nich specjalność może nie zostać uruchomiona.

Praktyki zawodowe

Program kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych przewiduje praktyki, które powiązane są z poszczególnymi specjalnościami. Efekty kształcenia i zasady odbywania praktyk opisane są w sylabusach i regulaminach praktyk dla poszczególnych specjalności.

Na studiach stacjonarnych I stopnia na specjalności *dziedzictwo europejskie* przewidziano praktykę w wymiarze 432 godzin, której przypisano 12 ECTS. Jej pierwsza część odbywa się w semestrze piątym w wymiarze 180h/5 ECTS w muzeach i archiwach „dysponujących reprezentatywnym zasobem dla europejskiego dziedzictwa kulturowego, przynajmniej w wymiarze regionalnym”. Tak sformułowane kryterium nie jest selektywne, dopuszczając w zasadzie każdą jednostkę muzealną i archiwalną, bowiem trudno kwestionować europejskość nawet najbardziej lokalnego polskiego dziedzictwa kulturowego. Druga część praktyki odbywa się w semestrze szóstym w wymiarze 252h/7 ECTS w instytucjach i przedsiębiorstwach, w których działalności statutowej mieści się promocja lub wykorzystanie zasobu dziedzictwa kulturowego, np. firmy turystyczne, muzea odpowiednie komórki samorządu terytorialnego. W przypadku praktyki na studiach stacjonarnych I stopnia niewłaściwe oszacowano też nakład

pracy studenta, który przy założeniu, że 1 ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy studenta powinien wynosić łącznie 14-18 ECTS. W odniesieniu do specjalności *dziedzictwo europejskie* program studiów stacjonarnych I stopnia nie wskazuje na efekty kształcenia realizowane podczas praktyk, uczelnia nie przedstawiła też sylabusów praktyk realizowanych w ramach tej specjalności.

Ponadto na studiach niestacjonarnych I i II stopnia przewidziano dla:

- 1) *specjalności archeologicznej* – praktyka archeologiczna (I stopień: 80h/2 ECTS/ w sem. 2; 80h/2 ECTS, w sem. 4; II stopień: 60h/2 ECTS, w sem. 2; 60h/2 ECTS, w sem. 4), przeprowadzana według możliwości na badaniach terenowych lub w muzeach przy opracowywaniu materiału archeologicznego, przygotowaniu wystaw oraz w archiwach i innych jednostkach prowadzących działalność badawczą i popularyzatorską w zakresie archeologii. Tak zdefiniowany zakres instytucji, w których mogą odbywać się praktyki nie umożliwia studentom osiągnięcia wszystkich przyporządkowanych do nich w sylabusie efektów kształcenia. Np. na studiach I stopnia studenci biorący udział w badaniach terenowych lub w archiwum nie osiągną efektu „potrafi zorganizować lub wzbogacić ekspozycję zabytków archeologicznych”, a odbywający praktykę w muzeum lub w archiwum nie osiągną w pełni efektu: „posiada podstawową wiedzę na temat specyfiki metodologii badań terenowych i zasad opracowania zabytków”;
- 2) *specjalności archiwalno-muzealnej* – praktyka archiwalna (I stopień: 60h/2 ECTS, w sem. 6; II stopień: 60h/2 ECTS, w sem. 3), przeprowadzana w archiwach państwowych i zakładowych oraz praktyka muzealna (I stopień: 60h/2 ECTS, w sem. 6; II stopień: 60h/2 ECTS, w sem. 3), przeprowadzana w placówkach muzealnych podległym różnym organizatorom, działającym w oparciu o statut. Zakres instytucji, w których studenci mogą odbywać praktyki jest zbyt szeroki w stosunku do przypisanych praktykom efektów kształcenia. Np. studenci studiów I stopnia odbywający praktykę w archiwum zakładowym mają małe szanse na realizację efektu: „dysponuje podstawową wiedzą z zakresu archiwistyki, w tym zasad działania i struktur państwowej służby archiwalnej”, a w tym kontekście należy dodać, że regulamin praktyki archiwalnej przewiduje zapoznanie się z najważniejszymi zadaniami archiwów państwowych, zasadami gromadzenia, opracowania, udostępniania i popularyzacji zasobu archiwalnego;
- 3) *specjalności historia wojskowości* – praktyka muzealna lub archiwalna (I stopień: 60h/3 ECTS, w sem. 6; II stopień: 60h/2 ECTS, w sem. 3), przeprowadzana w „placówkach muzealnych i archiwach”, posiadających w swoich zbiorach zabytki z zakresu wojskowości. W przypadku tych praktyk efekty kształcenia zostały sformułowane w taki sposób, że możliwe jest ich osiągnięcie w archiwach lub w muzeach, i tak też są one organizowane.
- 4) *specjalności nauczycielskiej*, których szczegółowy opis został zamieszczony w części niniejszego raportu dotyczącej jej realizacji (→ s. 21-23).

Charakterystyczną cechą koncepcji praktyk w ramach wszystkich specjalności jest dominacja efektów kształcenia z zakresu wiedzy nad efektami z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Do sylabusów praktyk przypisano 3-5 efektów z zakresu wiedzy, którą studenci mogą, a nawet powinni, zdobyć podczas zajęć w uczelni i 1-2 efekty z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych, dla których to obszarów praktyki zawodowe wydają się być najodpowiedniejszym miejscem realizacji i weryfikacji. Praktyki na *specjalności*

historia wojskowości na studiach I stopnia nie przewidują żadnych efektów kształcenia z zakresu umiejętności, a na studiach II stopnia z zakresu kompetencji społecznych, także praktyka nauczycielska na studiach I stopnia nie przewiduje żadnych efektów kształcenia z zakresu umiejętności, choć np. studenci mają obowiązek przeprowadzenie lekcji.

Na studiach stacjonarnych na realizację praktyk przewidziano dni wolne od zajęć w V i VI semestrze. Na studiach niestacjonarnych praktyki realizowane są w zależności od specjalności w różnych semestrach, w indywidualnie uzgodnionych przez studenta i kuratora specjalności terminach. Muszą się jednak odbyć nie wcześniej niż po osiągnięciu niezbędnych dla realizacji praktyki efektów kształcenia i nie później niż w ostatnim semestrze studiów, kiedy są one zaliczane. Każdorazowo kurator dokonuje zatwierdzenia instytucji proponowanej przez studenta do odbycia praktyki. Wydział posiada umowy o współpracy umożliwiające studentowi odbycie praktyki w sytuacji, gdy sam nie jest on w stanie wyszukać miejsca do praktyk. Liczba współpracujących instytucji w zestawieniu z liczbą studentów umożliwia właściwe przeprowadzenie praktyk zawodowych. Przy zatwierdzaniu instytucji do odbycia każdej praktyki kurator uwzględnia: stopień organizacji i wielkość instytucji, jej status prawny (np. praktyka muzealna nie może się odbywać w prywatnych kolekcjach, zaś archiwalna w archiwach prywatnych), zakres działalności instytucji merytorycznej pozwalający zrealizować zamierzone dla praktyki efekty kształcenia. Instytucja musi potwierdzić wolę przyjęcia praktykanta po zapoznaniu się z proponowanym regulaminem praktyk. W wypadku archiwów państwowych procedura przewiduje również zawarcie wymaganej przez wytyczne Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych indywidualnej umowy. System weryfikacji miejsc praktyk nie zawsze działa prawidłowo, np. wśród przedstawionych do wglądu dla ZO PKA przykładowych dokumentacji praktyk znajdowała się dokumentacja praktyki nauczycielskiej na kierunku historia realizowanej w 90% na przedmiocie język polski.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela

Przygotowanie do zawodu nauczyciela odbywa się tylko na studiach niestacjonarnych w ramach wyodrębnionej specjalności na studiach I stopnia obejmującej 491 godzin i 52 punkty ECTS, a na studiach II stopnia 466 godzin i 42 punkty ECTS.

Na studiach I stopnia w zakresie realizacji modułu 2 dotyczącego przygotowania w zakresie psychologiczno-pedagogicznym czas trwania kształcenia przekracza minimalne wymogi standardu (ogólne przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne 128 godzin na minimum 90, przygotowanie na danym etapie edukacyjnym 62/60, praktyka pedagogiczna 30/30), podobnie w zakresie modułu 3 dotyczącego przygotowania dydaktycznego (podstawy dydaktyki 50/30, dydaktyka na danym etapie edukacyjnym 119/90 i praktyka nauczycielska 120/120). Znaczącemu przeszacowaniu, nieusprawiedliwionemu niewielkim zwiększeniem godzin, uległ nakład pracy studenta, który w module 2 wynosi 25 punktów ECTS w stosunku do 10 punktów ECTS, określonych w standardzie ministerialnym i w module 3 – 27 punktów ECTS do 15-tu wymaganych w standardzie. Z podobną sytuacją mamy do czynienia na studiach II stopnia. W zakresie realizacji modułu 2 dotyczącego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego czas trwania kształcenia przekracza minimalne wymogi standardu (ogólne przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne 96 godzin na minimum 90, przygotowanie na danym etapie edukacyjnym 66/60, praktyka pedagogiczna 30/30), podobnie w zakresie modułu 3 dotyczącego przygotowania dydaktycznego (podstawy dydaktyki 32/30, dydaktyka na danym

etapie edukacyjnym 122/90 i praktyka nauczycielska 120/120). I tu także znaczącemu przeszacowaniu, nieusprawiedliwionemu niewielkim zwiększeniem godzin, uległ nakład pracy studenta, który w module 2 wynosi 20 punktów ECTS w stosunku do 10 punktów ECTS określonych w standardzie i w module 3 – 22 punktów ECTS do 15-tu wymaganych w standardzie.

Na studiach I stopnia kształcenie na *specjalności nauczycielskiej* w ramach modułów 2 i 3 standardu trwa sześć semestrów, co spełnia minimalne wymagania standardu kształcenia, określającego ten czas na trzy semestry, jednak część przedmiotów z modułu 2 i 3 realizowana jest równoległe w semestrach trzecim i czwartym, podczas gdy standard kształcenia wyraźnie określa, że moduł 3 realizowany jest po module 2. Podobna sytuacja dotyczy studiów II stopnia: czas trwania kształcenia wynosi cztery semestry, ale moduły 2 i 3 realizowane są równoległe w całym cyklu kształcenia.

Praktyki na *specjalności nauczycielskiej* obejmują praktykę pedagogiczną (I stopień: 30h/1 ECTS, w sem. 5; II stopień: 30h/1 ECTS, w sem. 2) i praktykę nauczycielską (I stopień: 120h/4 ECTS, w sem. 5, II stopień: 120h/4 ECTS w sem. 3) w wymiarze zgodnym ze standardami kształcenia. Praktyka nauczycielska na studiach I i II stopnia odbywa się równoległe z realizacją komponentu 2 modułu 3 standardu kształcenia nauczycieli, odnoszącego się do przygotowania dydaktycznego na danym etapie edukacyjnym. Realizacja praktyk jest jednak obciążona istotnymi wadami z punktu widzenia standardów:

- na I stopniu studiów praktyki przeprowadzane są w szkole podstawowej, na II stopniu w gimnazjum lub szkole ponadpodstawowej. Instrukcje praktyki nie nakładają jednak obowiązku przeprowadzenia lekcji zarówno w gimnazjum, jak i w szkole ponadgimnazjalnej w przypadku odbywania praktyki w zespole szkół. Tak więc na II stopniu studiów uczelnia nie zapewnia odbycia praktyk na obu etapach edukacyjnych;
- praktyka pedagogiczna i nauczycielska na I stopniu studiów odbywa się równoległe w tym samym semestrze, o czym świadczą daty ich zaliczenia w udostępnionych ZO PKA dzienniczkach praktyk. Jest to niezgodne ze standardami kształcenia nauczycieli, które zobowiązują do przeprowadzenia praktyki nauczycielskiej po praktyce pedagogicznej;
- praktyka pedagogiczna na studiach I i II stopnia nie odbywa się równoległe do realizacji komponentu 2 modułu 2 standardu kształcenia nauczycieli odnoszącego się do przygotowania pedagogiczno-psychologicznego na danym etapie edukacyjnym.

Treści programowe przypisane poszczególnym praktykom są spójne z wymaganiami standardu kształcenia nauczycieli, sformułowane zostały jednak zbyt ogólnikowo i nie dają pewności co do pełnej realizacji wymogów standardu.

Istotne zastrzeżenia budzi także zgodność treści programowych realizowanych w ramach poszczególnych modułów studiów ze standardem kształcenia nauczycieli. Na studiach I stopnia treści programowe odpowiadające określonym w standardzie treściom w zakresie ogólnego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego realizowane są w ramach przedmiotów: *Wprowadzenie do pedagogiki*, *Wprowadzenie do psychologii* i częściowo *Psychologia rozwojowa*, na które przeznaczono łącznie 80 godzin na 90 wymaganych minimum. Pozostałe wskazane w module przez jednostkę przedmioty realizują treści z zakresu pedagogiki społecznej i pedagogiki specjalnej. Żaden ze wskazanych przedmiotów w zakresie psychologiczno-pedagogicznego na danym etapie edukacyjnym nie realizuje treści związanych z rozwojem dziecka na etapie szkoły podstawowej. W ramach tego modułu uczelnia wskazała:

Współczesne kierunki pedagogiczne, Kluczowe kompetencje społeczne nauczyciela i Zarys historii wychowania. W zakresie modułu trzeciego w sposób poprawny realizowany jest komponent 1: podstawy dydaktyki, natomiast komponent 2 odnoszący się do dydaktyki przedmiotu na danym etapie edukacyjnym zawiera *Dydaktykę historii* w wymiarze 60 godzin na 90 wymaganych standardem, której treści programowe dotyczą szkoły gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, a nie szkoły podstawowej, do nauczania w której przygotowujący jest student podczas studiów I stopnia. Pozostałe standardowe godziny zajęć wypełnione są wykładem monograficznym i proseminarium, których treści odnoszą się do merytorycznego przygotowania do nauczania historia (moduł 1 standardu kształcenia nauczycieli).

Podobnymi wadami obciążony jest program *specjalności nauczycielskiej* na studiach II stopnia. Na *specjalność nauczycielską* na studiach II stopnia mogą zapisać się tylko osoby, które ukończyły ją na kierunku *historia* na studiach I stopnia. Rozwiązanie to należy uznać za właściwe. Jednak nie wszystkie treści realizowane podczas zajęć na *specjalności nauczycielskiej* na studiach II stopnia odpowiadają wymaganiom określonym w rozporządzeniu ministra. Tak np. treści programowe odpowiadające określonym w standardzie treściom w zakresie ogólnego przygotowania psychologiczno-pedagogicznego realizowane są w ramach przedmiotu *Pedagogika ogólna*, na którą przeznaczono 32 godziny na 90 wymaganych minimum. Pozostałe wskazane w module przez jednostkę przedmioty realizują treści z zakresu współczesnych problemów socjologii, pedagogiki porównawczej, psychologii klinicznej i psychopatologii. Żaden ze wskazanych przedmiotów w zakresie psychologiczno-pedagogicznego na danym etapie edukacyjnym nie realizuje treści związanych z rozwojem dziecka na etapie szkoły gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej (okres dojrzewania). W ramach tego modułu uczelnia wskazała: *Diagnostykę psychopedagogiczną, Andragogikę i Pedagogikę w zakresie teorii oddziaływań wychowawczych w ujęciu historycznym.* W zakresie modułu trzeciego jednostka wskazała przedmiot *Dydaktyka ogólna* (16 godzin na 30 minimum), realizujący część treści objętych standardem oraz drugi przedmiot - *Teoria szkoły* (16 godzin), nie mający związku z treściami określonymi w ministerialnym standardzie. Komponent 2 odnoszący się do dydaktyki przedmiotu na danym etapie edukacyjnym zawiera *Dydaktykę historii* (30 godzin), której treści programowe dotyczą szkoły gimnazjalnej oraz *Dydaktykę historii i społeczeństwa* (60 godzin), której treści odnoszą się do szkoły ponadgimnazjalnej. W sumie oba przedmioty realizują minimum określone standardem i odnoszą się do właściwych etapów edukacyjnych. Jednocześnie w świetle standardów kształcenia nauczycieli nie znajduje uzasadnienia włączenie do tego modułu wykładu monograficznego z bloku *historia i społeczeństwo*, realizującego moduł 1 standardu, dotyczący merytorycznego przygotowania do prowadzenia przedmiotu.

Poza modułami specjalnościowymi program studiów I stopnia uwzględnia wymagany standardem kształcenia nauczycieli przedmiot realizujący efekty kształcenia z zakresu stosowania technologii informatycznych. Ani program studiów I, ani II stopnia, w tym także moduły specjalnościowe nie uwzględniają przedmiotu realizującego określone standardem efekty kształcenia z zakresu emisji głosu. Realizowany na I stopniu studiów przedmiot z zakresu BHP nie uwzględnia efektów kształcenia związanych z odpowiedzialnością nauczyciela i pierwszą pomocą. Nie są one uwzględnione także w przedmiotach modułu specjalnościowego.

Treści programowe

Treści programowe realizowane w ramach poszczególnych modułów studiów sformułowane są w sposób bardzo ogólny i schematyczny, czego skrajnym przykładem jest przedmiot Historia średniowieczna powszechna II (studia stacjonarne I stopnia), w przypadku którego w sylabusie ograniczono się do haseł: Germanie, Słowianie, Bizancjum, Merowingowie i Karolingowie, Papiestwo, Cesarstwo itd. Na takiej lub podobnej podstawie nie można jednoznacznie stwierdzić na ile są one zgodne z aktualnym stanem wiedzy w zakresie dyscypliny naukowej historia. Nie mniej jednak zalecana literatura to w zdecydowanej większości publikacje, które ukazały się po 2000 roku i prezentują one najnowsze osiągnięcia nauki polskiej i europejskiej. Także podczas wykładów – co wykazały hospitacje zajęć – nauczyciele akademicy odwołują się do najnowszych osiągnięć nauki, niektórzy z nich prezentują podczas zajęć egzemplarze konkretnych publikacji.

Treści programowe w zakresie znajomości języków obcych na studiach I stopnia realizowane są w ramach lektoratów i uwzględniają specyfikę kierunku *historia*, co wyraża się we wprowadzaniu specjalistycznej terminologii oraz przygotowaniu studentów do tłumaczenia tekstów naukowych i popularyzacji wiedzy historycznej w wybranym języku obcym. Treści te są rozwijane na studiach II stopnia w ramach przedmuru *Translatorium z języka nowożytnego*. Treści programowe w zakresie praktyk zawodowych odpowiadają kierunkowym efektom kształcenia oraz efektom kształcenia realizowanym w ramach poszczególnych specjalności, z którymi praktyki są powiązane.

Na podstawie analizy katalogu przedmiotów, sylabusów, głównie wykazu zalecanej literatury, jak i w wyniku hospitacji zajęć można skonkludować, że treści programowe realizowane na studiach I i II stopnia zarówno w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym na kierunku *historia* prowadzonym na Wydziale Historycznym AH im. A. Gieysztorą w Pułtusku są kompleksowe, różnorodne i aktualne. Umożliwiają one (poza *specjalnością nauczycielską*, → s. 21-23) osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów kształcenia realizowanych w ramach modułów 1-4 programu studiów i modułu wybranej specjalności, nie umożliwiają jednak (→ s. 12) osiągnięcia przez wszystkich studentów kierunku wszystkich kierunkowych efektów kształcenia.

Formy zajęć i metody kształcenia

Na Wydziale Historycznym zajęcia w systemie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych prowadzone są w formach: wykładów (kursowych, monograficznych i fakultatywnych), ćwiczeń (audytoryjnych i terenowych), seminariów (dyplomowych, specjalistycznych, proseminariów naukowo-metodologicznych), lektoratów, praktyk studenckich. Na studiach stacjonarnych I stopnia stosunek wykładów do innych form zajęć (wyluczając praktyki i objazd naukowy) wynosi 1:1,27; na studiach niestacjonarnych różni się w zależności od wybranej specjalności: *archeologiczna* – 1:1,09; *archiwalno-muzealna* – 1:1,37; *historia wojskowości* – 1:1,34 i *nauczycielska* – 1:22. Na studiach niestacjonarnych II stopnia odpowiednio: 1:1,47; 1:1,37; 1:1,46 i 1:1,32. Proporcje te w zestawieniu z praktyką spotykaną na większości uczelni w Polsce kształcących na kierunku *historia* lub kierunkach pokrewnych, gdzie przekraczają znacznie wskaźnik 1:2, są wyraźnie zaniżone. Niewielka przewaga form ćwiczeniowych nad wykładowymi utrudnia osiągnięcie efektów kształcenia w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych przygotowujących do prowadzenia badań naukowych, np. samodzielnego

zdobywania wiedzy, jej systematyzacji i wykorzystywania w dyskusji naukowej. Trzeba jednak podkreślić, że podczas spotkania z ZO PKA studenci nie zgłaszali zastrzeżeń do proponowanych form zajęć.

Dla poszczególnych rodzajów zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych obowiązują te same limity liczebności grup studenckich: wykłady – do 20 osób na Wydziale Historycznym, do 80 osób na zajęciach specjalności *nauczycielskiej* realizowanych wspólnie z Wydziałem Pedagogicznym; ćwiczenia audytoryjne, konwersatoria, zajęcia warsztatowe – do 15 osób; zajęcia terenowe – co najmniej 3 osoby i nie więcej niż 30 osób; seminaria – nie więcej niż 10 osób; translatorium – od 6 do 10 osób; lektoraty – nie więcej niż 10 osób. Taka liczebność grup studenckich dla poszczególnych form zajęć pozwala na osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W rozmowie z ZO PKA studenci zwracali uwagę na fakt, że niewielka liczba osób w grupie pozwala na uwzględnienie w treściach kształcenia zagadnień szczególnie ich interesujących.

W raporcie samooceny jednostka wskazała na ogólne zasady dotyczące stosowanych metod kształcenia i sposób powiązania ich z wybranymi kierunkowymi efektami kształcenia. Wskazane metody zostały odpowiednio powiązane z wybranymi kierunkowymi efektami kształcenia, jednak ogólnie rzecz biorąc w konsekwencji stosunku wykładów do innych typów zajęć zarówno na studiach I jak i II stopnia jako dominującą stosuje się metodę wykładową, a w ramach ćwiczeń, konwersatoriów, seminariów, objazdów terenowych i praktyk, w zależności od rodzaju zajęć metodę odkrywania do konstruowania wiedzy, dyskusję, metodę projektów (seminaryjną), metodę zajęć terenowych. Na poziomie sylabusów ćwiczeń najczęściej wpisywana jest bardzo ogólnikowa metoda ćwiczeń audytoryjnych lub warsztatowych uściślana czasem o analizę tekstu, dyskusję czy pracę z mapą, ponadto przygotowanie prezentacji w PP i metodę projektu. Umożliwiają one osiągnięcie efektów kształcenia, ale należy uzupełnić je o inne metody aktywizujące, typowe dla kształcenia humanistycznego np. burzę mózgow, analizę SWOT, metodę symulacji, metodę twórczego wykorzystywania wzoru, które uatrakcyjniłyby proces kształcenia i ułatwiłyby osiągnięcie przez studentów efektów kształcenia, zwłaszcza w zakresie przygotowania do prowadzenia badań na studiach I stopnia i udziału w badaniach na studiach II stopnia.

Jako podstawową metodę kształcenia umożliwiającą rozpoznawanie i zaspokajanie indywidualnych potrzeb studentów na Wydziale Historycznym AH stosuje się metodę seminaryjną. Seminaria licencjackie i magisterskie są nastawione na realizację indywidualnych zainteresowań badawczych studenta, proseminaria badawczo-metodologiczne akcentują rozwijanie warsztatu dostosowanego do indywidualnych zainteresowań seminarzystów, natomiast na seminariach specjalistycznych studenci rozwijają swoje kompetencje w ramach wybranej przez siebie subdyscypliny/specjalności. Potrzeby te są rozpoznawane podczas dyskusji, analizy, oceny i omawiania pisemnych prac studenckich oraz za pomocą pogłębionej obserwacji. W przypadku studentów niepełnosprawnych, ich potrzeby określane są w toku indywidualnych rozmów z opiekunem danej grupy, kierownikiem specjalności lub władzami wydziału. Najczęściej, ze względu na stosownie udokumentowany stopień niepełnosprawności, potrzeby dotyczą: dostępu do obiektu, indywidualizacji tempa pracy, możliwości zaliczania częstszych nieobecności. Za poinformowanie wykładowców o ewentualnych potrzebach w tym zakresie i dostosowanie warunków kształcenia odpowiadają władze wydziału. *Regulamin studiów* gwarantuje studentom niepełnosprawnym realizację procesu dydaktycznego, w sposób

uwzględniający ich potrzeby, korzystanie z indywidualnego harmonogramu zaliczeń i egzaminów, indywidualne traktowanie w dostępie do materiałów bibliotecznych i zakup nośników informacji dostosowanych do osób niepełnosprawnych. Za organizację procesu dydaktycznego studentów niepełnosprawnych odpowiada dziekan. Studenci niepełnosprawni mogą także, zgodnie z regulaminem studiów, ubiegać się o indywidualną organizację studiów, która oznacza indywidualny udział w zajęciach oraz indywidualny tryb zaliczania semestru lub całego okresu studiów. Indywidualna organizacja studiów umożliwi także dostosowanie stosowanych metod kształcenia do specyficznych potrzeb poszczególnych studentów niepełnosprawnych.

Opieka i wspieranie studentów w procesie uczenia się dokonuje się poprzez zapewnienie studentom indywidualnych kontaktów z wykładowcami poza zajęciami oraz możliwość zadawania pytań w trakcie zajęć. Jednostka motywuje studentów do prowadzenia badań oraz publikowania lub prezentacji ich wyników, jak również uczestniczenia w różnych formach komunikacji naukowej poprzez realizację projektów naukowych z udziałem studentów: 1) *Memories Loci. Badania etnograficzno-historyczne mikrohistorii Mazowsza*, wspólnie z Muzeum Regionalnym w Pułtusku (2016-2017), 2) badania etnohistoryczne na terenie gminy Karniewo wspólnie ze Stowarzyszeniem „Karniewiaczy” oraz UG Karniewo (2016-18). Oba projekty zakładają publikację wyników. Studenci biorą także udział w projektach rewitalizacyjnych i digitalizacyjnych Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie czy badaniu pamięci o I wojnie światowej w ramach projektu Urzędu ds. Kombatantów i Osób represjonowanych. Na WH działa Studenckie Koło Naukowe Historyków. Obecnie przygotowuje ono różnorodne konferencje dla studentów i doktorantów, których wyniki są często publikowane, wydział przedstawił wykaz blisko czterdziestu studenckich publikacji z lata 2012-2016. Wydział pomaga studentom w badaniach poprzez finansowanie uzasadnionych merytorycznie kwerend archiwalnych i bibliotecznych ze specjalnego funduszu stypendialnego, pochodzącego z 1% odpisu od pobrań wykładowców.

Zgodnie z *Regulaminem studiów* studenci wybitnie zdolni, którzy osiągają średnią ocen powyżej 4,5 mają prawo do uzyskania indywidualnego programu studiów, w tym planu studiów, który może obejmować moduły zajęć z innych kierunków lub specjalności. Każda osoba studiująca w tej formie posiada opiekuna naukowego, którym z zasady jest samodzielny pracownik naukowy, który monitoruje uzyskiwanie efektów kształcenia przez studenta, pracując z nim metodą tutoringu.

Organizacja zajęć

Zajęcia na studiach stacjonarnych odbywają się od poniedziałku do czwartku. Charakterystyczną cechą organizacji studiów stacjonarnych na AH w Pułtusku jest dzielenie semestru na mniejsze kursy (np. na II roku w semestrze letnim 2016/2017 w lutym i w marcu zaplanowano wykład z Historii powszechnej XVI-XVIII, a w miesiącach kwiecień-czerwiec ćwiczenia z *Vademecum studiów historycznych*). Rozwiązanie to można uznać za właściwe w sytuacjach, gdy nie generuje kumulacji zajęć z jednego przedmiotu w ciągu tego samego dnia, tymczasem powszechną praktyką jest planowanie wykładów i ćwiczeń w sekwencjach trzy- czterogodzinnych. Ma to miejsce codziennie i czasem dotyczy dwóch przedmiotów w ciągu dnia. Pomiędzy wielogodzinnymi blokami zaplanowane jest 15 minut przerwy, dodatkowo w czasie przeznaczonym na skumulowane zajęcia zarezerwowano 10-15 minut na wewnętrzną

pauzę. Nie zmienia to jednak faktu, że taka organizacja procesu kształcenia jest nużąca dla studentów i wykładowców i nie sprzyja osiągnięciu efektów kształcenia. Maksymalny czas przeznaczony na realizację jednego przedmiotu w ciągu dnia nie powinien przekraczać dwóch godzin lekcyjnych. Wadą organizacji procesu kształcenia jest także brak dłuższej przerwy w porze obiadowej, zwłaszcza że w ciągu jednego dnia studenci mają zaplanowane od 6 do 10 godzin zajęć.

Jeszcze większe zastrzeżenia budzi organizacja zajęć na studiach niestacjonarnych. Odbywają się one w ramach 9-10 zjazdów, podczas których zajęcia planowane są w soboty i niedziele na niektórych rocznikach od godziny 8.30/9.00 do 19.00/20.00, przy czym najwcześniej, głównie w niedziele kończą się koło godziny 17.00. Nagminnie dochodzi do kumulacji zajęć z tego samego przedmiotu w blokach trzy-czterogodzinnych. Podobnie jak na studiach stacjonarnych rozkład zajęć nie przewiduje dłuższej przerwy w porze obiadowej.

Zajęcia z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość

Uczelnia nie prowadzi zajęć z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość.

2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

Ocenianie stopnia osiągania efektów kształcenia

Według przedstawionych przez jednostkę założeń sprawdzanie i ocenianie stopnia osiągania efektów kształcenia na Wydziale Historycznym AH prowadzone jest na różnych etapach kształcenia poprzez: monitorowanie systemu zaliczeń cząstkowych (zaliczenia wszystkich form zajęć w ramach poszczególnych modułów); weryfikację efektów kształcenia uzyskiwanych w trakcie praktyk; weryfikację założonych w programie kształcenia efektów kształcenia poprzez seminarium dyplomowe i przygotowanie pracy dyplomowej, a także w trakcie egzaminu dyplomowego; weryfikację dokumentów tworzących strukturę programu studiów lub ją rozszerzających; monitorowanie dokumentacji potwierdzającej osiągnięcie efektów dla poszczególnych modułów lub przedmiotów. Weryfikacja taka obejmuje wszystkie kategorie obszarów (wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne).

Studenci Wydziału Historycznego przygotowują pod kierunkiem wykładowców prace pisemne stanowiące najczęściej podstawę pisemnego zaliczenia na ocenę. Tematyka pracy jest ustalana ze studentami. Omawiane są też wówczas wymogi merytoryczne i wymagany aparat naukowy oraz kryteria oceny. Tematyka pracy bywa jednakowa dla całej grupy lub jest, w ramach indywidualizacji procesu kształcenia, ustalana odrębnie dla każdego studenta. W ramach metod sprawdzania i oceniania efektów kształcenia osiągniętych przez studentów w trakcie procesu dydaktycznego każdy nauczyciel akademicki prowadzący zajęcia na kierunku *historia* jest zobowiązany do każdorazowego uwzględnienia osiągnięć studenta w zakresie osiągnięcia efektów kształcenia określonych w sylabusie przedmiotu. Stosowanymi tu metodami są: egzamin ustny, egzamin pisemny, analiza wyników ankiet studenckich, kolokwium, projekt lub prezentacja, tekst w ukierunkowanej formalnie postaci, sprawozdanie z lektury lub recenzja, rozwiązywanie zadań, ocena aktywności studenta w czasie zajęć, obserwacja pracy na ćwiczeniach.

Analiza sylabusów oraz sposobu sprawdzania prac etapowych wskazuje jednak, że założenia te nie są w pełni realizowane. Np. do przedmiotu *Funkcje społeczne muzeów i nowe możliwości*

komunikowania sformułowano m.in. efekty kształcenia dotyczące umiejętności 1) wykorzystywania mediów elektronicznych w zakresie informacji dotyczącej realizacji społecznej funkcji muzeów, 2) samodzielnego sporządzania podstawowej bibliografii na temat muzealnictwa 3) udziału w dyskusji toczony na branżowych portalach internetowych z muzealnictwa w języku polskim i obcym i 4) służenia zwiedzającym jako przewodnik po ekspozycji muzealnej, obiekcie archeologicznym lub innym zabytkowym. Umiejętności te weryfikowane są poprzez prezentację multimedialną i dyskusję. Przygotowanie prezentacji w PP i dyskusja w warunkach dydaktycznych zdecydowanie nie są właściwymi metodami do weryfikacji efektów kształcenia z zakresu wykorzystania mediów, oprowadzania po zabytkach kultury, czy uczestnictwa w dyskusji na forach internetowych. Podobnie przy tym samym przedmiocie efekty z zakresu kompetencji społecznych: student potrafi 1) współdziałać z mediami lokalnymi w zakresie promocji projektu muzealnictwa regionalnego 2) w sposób odpowiedzialny wykorzystać media lokalne do promocji i ochrony dziedzictwa kulturalnego 3) wskazać placówki animujące działalność muzealniczą i kolekcjonerską. Weryfikowane są poprzez obserwację na zajęciach. W nielicznych sylabusach jako metodę weryfikacji efektów kształcenia podaje się pracę zaliczeniową, najczęstszą spotykaną formą natomiast jest prezentacja multimedialna lub referat. Obie te formy mogą weryfikować efekty kształcenia w zakresie umiejętności prezentacji wyników badań naukowych, w ocenie ZO PKA nie służą rozwijaniu i weryfikowaniu umiejętności związanych z prowadzeniem badań historycznych takich jak heurystyka, budowanie narracji naukowej, posługiwanie się aparatem naukowym itp. Narracja prezentacji w PP powinna jednak opierać się głównie na obrazie i schemacie, a nie na drobiazgowej analizie naukowej charakterystycznej dla rozprawki pisemnej. Podobnie pisemna wersja referatu przygotowanego do wygłoszenia może mieć formę wykazu węzłowych zagadnień do omówienia (punktów), pozbawionych elementów analizy naukowej i aparatu naukowego.

Niepokojącym też jest fakt, że w zakresie końcowej ewaluacji osiągniętych efektów kształcenia przypisanych do przedmiotu powszechnie występującym kryterium jest obecność na zajęciach i trudno definiowalna „postawa na zajęciach”. W kontraście do tego stoi metoda weryfikacji stopnia osiągania efektów kształcenia widoczna w protokołach egzaminów. Od strony formalnej każda karta protokołu jest ustandaryzowana i zawiera informacje dotyczące osoby zdającej i egzaminującej (imię i nazwisko), a następnie informacje dotyczące części merytorycznej egzaminu w postaci pytań, z czego każda odpowiedź studenta jest syntetycznie odnotowana przez prowadzącego egzamin. W punkcie uwagi znajduje się podsumowanie opisowe odnoszące się do wszystkich udzielonych odpowiedzi (np. odpowiedzi poprawne, ale niepełne), co jednocześnie stanowi podstawę i uzasadnienie wystawionej oceny końcowej z egzaminu wraz z podpisem prowadzącej egzamin. Za właściwe należy uznać metody weryfikacji efektów kształcenia w zakresie kształcenia językowego podczas lektoratów, są one zróżnicowane i kompleksowe, obejmując ocenę wypowiedzi ustnych i pisemnych, sprawozdanie z lektury, wykonanie prezentacji, udział w dyskusji w języku obcym, egzamin z otwartą książką. Mniej rozbudowane są metody stosowane podczas translatorium na II stopniu studiów, tu przewiduje się wypowiedzi ustne i egzamin z otwartą książką, jako niedostatek należy wskazać brak wśród metody weryfikacji tłumaczenia specjalistycznego tekstu naukowego lub oryginalnych źródeł historycznych.

Odrębny problem stanowi także weryfikacja efektów kształcenia osiągniętych podczas

praktyk. Niezależnie od rodzaju praktyki wskazane metody weryfikacji to dziennik (karta) praktyk i opinia opiekuna. Dziennik praktyk jest w zasadzie opisem czynności studenta, z których ewentualnie można wnioskować jak przebiegała realizacja efektów kształcenia, ale nie można na tej podstawie oceniać stopnia ich osiągnięcia, a opinia opiekuna praktyk nie jest w żaden sposób sformalizowana, nie wymaga odniesienia się do stopnia osiągnięcia poszczególnych efektów kształcenia, zwykle ogranicza się do charakterystyki postawy studenta, wyrażającej się w systematyczności, zaangażowaniu w pracy i stopniu przygotowania do niej. Biorąc pod uwagę, że efekty kształcenia przypisane do praktyk odnoszą się głównie do wiedzy, niektóre z praktyk (jak to zostało wyżej wskazane) nie odnoszą się do umiejętności i kompetencji społecznych, stosowane narzędzia stopnia osiągania efektów kształcenia są mało skuteczne.

Ważnym narzędziem służącym sprawdzaniu osiągnięcia efektów kształcenia w zakresie przygotowania do prowadzenia badań naukowych są pisemne prace etapowe. W raporcie samooceny jednostka wskazała na kilka przykładowych tematów prac etapowych realizowanych przez studentów w ramach zaliczenia wybranych przedmiotów. Ich tematyka i zakres odpowiada merytorycznemu zakresowi tych przedmiotów, powiązana jest z kierunkowymi efektami przypisanymi do tych przedmiotów i potencjalnie umożliwia weryfikację stopnia ich osiągnięcia. Zastrzeżenia w ich zakresie budzi brak jednolitych wymogów dotyczących formy prac etapowych w ramach jednego przedmiotu: struktury, stosowania aparatu naukowego itp. Pośród przedstawionych do wglądu ZO PKA prac nie było takich, których elementem byłoby wprowadzenie zawierające próbę opisu dotychczasowego dorobku naukowego odnoszącego się do opisywanego tematu, czy w przypadku prac na studiach II stopnia właściwych źródeł historycznych, część prac zaopatrzona była w przypisy i bibliografię, a część nie. Często aparat naukowy sporządzany był niestarannie, zawierał usterki w zakresie układu i stosowanych skrótów w przypisach. Każda praca była oceniona i zawierała ogólnikowe uzasadnienie oceny, które odnosiło się zwykle tylko do strony merytorycznej. Sprawdzający nie zwracał uwagi na narrację, jasność wypowiedzi, argumentacji i w końcu na stronę formalną. Często poza ogólnym komentarzem brak jest innych śladów jej sprawdzenia, poprawek, szczegółowych uwag w tekście. Zaniedbania te widoczne są potem także w pracach dyplomowych. W opinii studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty. Nauczyciele akademicy nie zmieniają zasad oceniania podczas trwania roku akademickiego, studenci są oceniani obiektywnie i rzetelnie.

Proces dyplomowania

Należy podkreślić, że władze wydziału, doceniają znaczenie pisemnych prac dyplomowych w procesie weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych przez studentów. Świadczy o tym, fakt że pozostały przy tej formie, mimo że większość wydziałów AH im. A. Gieysztora zrezygnowało z niej na rzecz egzaminów końcowych. Na kierunku *historia* pozostały seminaRIA dyplomowe i prace dyplomowe połączone z odpowiednim egzaminem dotyczącym problematyki pracy dyplomowej.

Wśród metod sprawdzania osiągania efektów kształcenia na seminarium dyplomowym i w procesie dyplomowania stosuje się: przedłużoną obserwację przez opiekuna, opracowanie bibliografii /kwerendę/, opracowanie i prezentację referatów, dyskusję, opracowanie tekstu pracy dyplomowej, recenzje pracy dyplomowej, ustny egzamin końcowy.

Ostatecznie przygotowanie studentów weryfikowane jest przez pracę dyplomową, przy czym, prace licencjackie głównie koncentrują się na krytycznej analizie dorobku historiografii, natomiast prace magisterskie częściej bazują na materiale źródłowym, zapewniając włączenie studentów do badań naukowych. Seminarium dyplomowe na studiach I i II stopnia, zgodnie z wewnętrznymi przepisami, służy rozwijaniu specjalistycznych zainteresowań studenta, rozbudowaniu pasji badawczych, krytycznego myślenia, pobudzaniu do refleksji metodologicznej, podejmowaniu dyskusji naukowej, umiejętności pracy zespołowej oraz kształtowaniu relacji mistrz – uczeń.

Proces dyplomowania można w zasadzie uznać za właściwy, przy czym jednostka powinna wypracować skuteczny system zatwierdzania tematów prac dyplomowych. Dość często bowiem tematy prac dyplomowych nie są sproblematyzowane lub dotyczą zbyt szerokiego pola badawczego zarówno na studiach I stopnia (np. „Życie codzienne kobiet w Polsce Ludowej”, czy „Kariera polityczna Adolfa Hitlera i jego ostatnie dni”), jak i II stopnia (np. „Jazda polska w XVI wieku. Rodzaje jazdy, uzbrojenie, wyposażenie i rekrutacja” czy „Kamienica przy ul. Piotrkowskiej 37 w Łodzi – próba monografii”). Wątpliwości na studiach II stopnia budzą także tematy prac magisterskich, które posiadają stosunkowo bogatą literaturę przedmiotu („Działania formacji Cichociemnych podczas II wojny światowej na obszarze Polski Wschodniej” czy „Życie codzienne zesłańców polskich w łagrach sowieckich w latach 1939-1941”). Nie zawsze też tematy prac powiązane są z kończoną specjalnością, czego należałoby oczekiwać zwłaszcza w przypadku takich specjalności jak *historia wojskowości* czy *specjalność archeologiczna*. Tak np. w przypadku *specjalności archeologicznej* powstały prace dyplomowe dotyczące życia codziennego kobiet w PRL, czy Spisku Orleańskiego, których tematyka nie pozwala na wykorzystanie źródeł archeologicznych. Tematyka prac dyplomowych dobierana jest z uwzględnieniem zainteresowań badawczych studenta oraz kompetencji badawczych prowadzącego seminarium. W ciągu ostatnich lat na licencjatach dominowały: historia nowożytna, historia XIX-XX wieku i historia regionalna. Magistranci wybierali prace z historii najnowszej, regionalnej i wojskowości. Prace weryfikują osiągnięcie szeregu kluczowych efektów, w tym umiejętności heurystycznych, hermeneutycznych, warsztatowych i prezentacji dorobku badawczego.

Mimo wskazanych wyżej niedociągnięć, które wymagają refleksji kadry akademickiej i wprowadzenia właściwych działań naprawczych należy wskazać na generalną zgodność rodzaju, formy, tematyki i metodyki prac egzaminacyjnych, etapowych, projektów, czynności opisanych w dziennikach praktyk, a także prac dyplomowych z koncepcją kształcenia, efektami kształcenia, a także ogólnoakademickim profilem studiów w zakresie dyscypliny naukowej historia. Świadczą o tym także osiągnięcia naukowe studentów, którzy biorą czynny udział w studenckim ruchu naukowym, a ich opracowania publikowane są w licznych pracach zbiorowych będących pokłosiem konferencji studenckich oraz w publikacjach naukowych AH im. A. Gieysztora w Pułtusk. Niektórzy studenci biorą także udział we wspomnianych już wyżej projektach badawczych prowadzonych przez instytucje zewnętrzne.

Indywidualizacja podejścia w procesie sprawdzania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia

Mała liczba studentów umożliwia zindywidualizowane podejście do każdego z nich, co widoczne było chociażby podczas hospitacji zajęć, podczas których prowadzący wykłady odwoływali się do indywidualnych zainteresowań i osiągnięć poszczególnych osób. Także

studenci kierunku podczas spotkania z ZO PKA podkreślali możliwość bezpośredniego indywidualnego kontaktu z nauczycielami akademickimi, ich osobiste zaangażowanie. W ich ocenie Wydział Historyczny AH im. A. Gieyszтора w Pułtusku wyróżnia się w tym zakresie *in plus* w porównaniu do uczelni, na których wcześniej studiowali.

Mała liczba studentów oraz przyjęcie za główne narzędzie weryfikacji efektów kształcenia prac pisemnych, z których część bywa jednakowa dla wszystkich studentów w grupie, zapewnia wiarygodność i porównywalność wyników ocen. Studenci podczas spotkania z ZO PKA nie wskazywali na żadne problemy w tym zakresie. Uczelnia ponadto dysponuje systemowymi rozwiązaniami na wypadek sytuacji konfliktowych. W razie wątpliwości co do bezstronności, rzetelności czy porównywalności wyników ocen, studenci mogą ubiegać się o egzamin komisyjny, w którym może brać udział student obserwator.

Sprawdzanie i ocenianie stopnia osiągnięcia efektów kształcenia przypisanych do poszczególnych modułów kształcenia przeprowadzane jest przez prowadzących poszczególne zajęcia nauczycieli akademickich. Stosowanie tej zasady umożliwia powierzenie tego procesu osobom o najwyższych kwalifikacjach, które mają możliwość ciągłego monitorowania postępów studentów w ramach danego przedmiotu, uwzględnienia – obok sprawdzanej na egzaminie wiedzy – umiejętności i kompetencji społecznych, którymi student wykazywał się na poszczególnych zajęciach. W wyjątkowych sytuacjach, gdy prowadzący zajęcia nauczyciel akademicki nie może dokonać końcowej weryfikacji osiągnięć studenta w ramach jednego przedmiotu, dziekan wyznacza inną osobę o zbliżonych kwalifikacjach. W zakresie weryfikacji efektów kształcenia na etapie dyplomowania recenzje pracy dyplomowej przygotowują opiekun prowadzący seminarium dyplomowe oraz recenzent posiadający odpowiednie kwalifikacje merytoryczne i posiadający co najmniej stopień doktora habilitowanego. W szczególnych wypadkach dziekan może powołać na recenzenta osobę ze stopniem doktora. Egzamin dyplomowy, podczas którego mają być zweryfikowane na podstawie pracy dyplomowej i przebiegu egzaminu efekty kształcenia osiągnięte w toku studiów, składany jest przed komisją, w skład w której wchodzi jako przewodniczący – dziekan lub wskazana przez niego osoba oraz opiekun pracy dyplomowej i jej recenzent, a w sytuacjach, w których istnieje uzasadniona potrzeba związana z weryfikacją specyficznych efektów kształcenia, dziekan może poszerzyć skład komisji. Zasady kompletowania składu komisji egzaminacyjnej i przebiegu procesu dyplomowania są trafnie powiązane efektami kształcenia zakładanymi dla ocenianego kierunku, poziomem studiów i ogólnoakademickim profilem kształcenia.

Zasady postępowania w sytuacjach trudnych w przypadku trudności z zaliczeniem poszczególnych przedmiotów określa regulamin studiów. Każdy student ma prawo do dwóch egzaminów poprawkowych z danego przedmiotu. Jeżeli student zgłasza uzasadnione zarzuty co do warunków i przebiegu końcowej weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia w ramach przedmiotu może ubiegać się o weryfikację komisyjną (egzamin, zaliczenie komisyjne). W skład powoływanej przez dziekana komisji wchodzi dziekan lub wskazana przez niego osoba jako przewodniczący oraz dotychczasowy egzaminator i dodatkowy egzaminator. W egzaminie może brać udział wskazany przez studenta – student obserwator. Na etapie pracy dyplomowej, w sytuacji, gdy została ona oceniona przez opiekuna seminarium lub recenzenta na ocenę niedostateczną studentowi przysługuje prawo do jej poprawienia. Studentowi przysługuje także prawo do ubiegania się o otwarty charakter egzaminu dyplomowego oraz w przypadku otrzymania oceny niedostatecznej do zadawania egzaminu dyplomowego w drugim

terminie. W sytuacjach posądzenia o plagiat sprawa kierowana jest do rzecznika dyscyplinarnego.

Dodatkowym narzędziem będącym swoistym punktem odniesienia dla wszczynania postępowań w sytuacjach trudnych w trybie dyscyplinarnym jest *Kodeks Etyki Studentów Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora*. Stanowi on zbiór zasad właściwego postępowania w relacjach student – uczelnia, student – nauczyciel akademicki i student – student, odwołujący się do ogólnych norm poszanowanie praw autorskich, życia społecznego, dobrych obyczajów i postaw antydyskryminacyjnych.

Skargi studenckie najczęściej zgłaszane są do władz WH w trakcie dyżurów dziekańskich przez delegacje studentów, z udziałem starosty roku, w formie ustnej. Dziekan, po rozpoznaniu opinii stron i ustaleniu przyczyn skargi dąży do rozstrzygnięcia konfliktu w sposób zadowalający studentów, ale zgodny z przepisami. W wypadku zgłaszania przez studentów drastycznych naruszeń przepisów obowiązujących w Uczelni, przewiduje się przekazanie przez uprawnione strony sprawy do rozpatrzenia przez Rzecznika dyscyplinarnego ds. nauczycieli akademickich lub Rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów. W ostatnich latach procedury takie nie były uruchamiane.

Regulamin studiów gwarantując studentom niepełnosprawnym realizację procesu dydaktycznego, w sposób uwzględniający ich potrzeby umożliwia także stosowanie dla nich indywidualnego harmonogramu zaliczeń oraz dostosowania metod weryfikacji efektów kształcenia stosownie do rodzaju niepełnosprawności.

Organizacja procesu sprawdzania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia

Wyniki uzyskane z zaliczeń i egzaminów podaje się do wiadomości studentów za pośrednictwem strony internetowej lub tablicy ogłoszeń w terminie nie dłuższym niż 14 dni od daty zaliczenia lub egzaminu. Studenci podczas spotkania z ZO PKA podkreślali, że prace etapowe sprawdzane są na bieżąco, ze zjazdu na zjazd, a mailowy kontakt z nauczycielami akademickimi umożliwia nawet wcześniejsze uzyskanie wyników. O kryteriach zaliczenia poszczególnych przedmiotów studenci informowani są na pierwszych zajęciach. Osobno kryteria podawane są podczas zajęć w przypadku prac etapowych.

Zastrzeżeń ze strony studentów nie wzbudza też system organizacji sesji egzaminacyjnej. Podkreślali oni, że małe grupy studenckie i zindywidualizowane podejście wykładowców i stosowane metody dydaktyczne są tak skuteczne, że egzaminy nie wymagają intensywnego samodzielnego przygotowania. Liczba egzaminów w sesji waha się między dwoma a czterema, tylko podczas jednej sesji egzaminacyjnej wynosi pięć, co jest liczbą maksymalną dopuszczaną przez *Regulamin studiów*.

Osiągnięte efekty kształcenia a rynek pracy lub dalsza edukacja

Kierunkowe efekty kształcenia sformułowane dla kierunku *historia* na studiach I i II stopnia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przygotowują do pracy w szkolnictwie oraz w jednostkach muzealnych i badawczych. W niewielkim zakresie efekty kształcenia odwołują się do umiejętności miękkich, przydatnych na rynku pracy poza wskazanymi wyżej branżami. Według danych z opracowywanego corocznie zbiorczego raportu badania karier zawodowych absolwentów AH za rok 2016 64,4% badanych stwierdziło, że ukończone studia pomogły im w rozwoju kariery zawodowej, 62,96% absolwentów nie

musiało uzupełniać kwalifikacji zawodowych. Absolwenci w skali 1-5 są zadowoleni z zarobków na poziomie 2,94, z możliwości awansu: 2,87, z prestiżu 3,16, z możliwości rozwijania zainteresowań 3,3. Najczęściej absolwenci trafiają do szkół, muzeów, archiwów i placówek kultury, część jest czynnymi wojskowymi. Według Raportu ekonomicznych aspektów losów absolwentów ocenianego kierunku prowadzonego przez Ogólnopolski System Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych MNiSW średnie wynagrodzenie absolwentów kierunku plasuje się na poziomie hipotetycznej zbiorowości statystycznych mieszkańców powiatów ich zamieszkania. Biorąc pod uwagę, że większość absolwentów studiów I stopnia podjęła dalsze kształcenie, a większość absolwentów studiów II stopnia podjęła pracę zgodnie ze zdobytą podczas studiów specjalnością należy uznać przydatność osiągniętych efektów kształcenia na rynku pracy lub w dalszej edukacji.

2.3.Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Zasady rekrutacji określa *Regulamin przyjęć na studia pierwszego lub drugiego stopnia prowadzonych w języku polskim w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztoro na rok akademicki 2016/2017*. Zgodnie z nim wstęp na studia jest wolny. Warunkiem przyjęcia na studia jest złożenie wymaganych dokumentów rekrutacyjnych. Kandydat na studia pierwszego stopnia składa dokumenty na kierunek studiów i wybiera specjalność po I semestrze. Kandydat na studia drugiego stopnia wybiera specjalność w chwili składania dokumentów. Uruchomienie specjalności na I i II stopniu studiów jest zależne od liczby kandydatów.

Procedury rekrutacji nie wprowadzają mechanizmów selektywnych, zapewniających posiadanie przez kandydatów wstępnej wiedzy i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Na studia przyjmowana jest każda osoba, która złoży właściwe dokumenty i opłaci czesne. Jednostka na swoich stronach internetowych nie informuje kandydatów na studia o efektach kształcenia oraz o zasadach dyplomowania. Informacje te można uzyskać wyłącznie osobiście w dziekanacie wydziału. Jednostka nie przygotowała także systemu uznawania efektów kształcenia absolwentom pokrewnych kierunków studiów I stopnia, którzy podejmują studia na stopniu II na kierunku *historia*.

Uczelnia przyjęła *Uchwałę nr 7/2015 Senatu Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztoro z dnia 29 maja 2015 r.* zasady warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się, które dopuszczają potwierdzenie efektów uczenia się na podstawie przedstawionej przez kandydata dokumentacji (np. świadectwa pracy, zaświadczenia o udziale w wolontariacie, zaświadczenia o odbytych praktykach, oświadczenia klientów, poświadczenia kontrahentów, certyfikaty, świadectwa ukończenia kursów, szkoleń i warsztatów, wyróżnienia i nagrody oraz inne potwierdzające osiągnięte efekty uczenia się sporządzone przez pracodawców, urzędy zatrudnienia bądź inne jednostki, oraz inne dokumenty). Jeżeli przedłożona dokumentacja jest niewystarczająca do podjęcia decyzji w sprawie potwierdzenia efektów uczenia się Wydziałowa Komisja może wezwać pisemnie wnioskodawcę na rozmowę. Z rozmowy sporządza się protokół. Przyjęcie takiej uproszczonej procedury, ograniczonej do analizy przedłożonych dokumentów, z których część wprost nie definiuje efektów uczenia się, budzi wątpliwości ZO PKA. Weryfikacja efektów z trzech różnych obszarów: wiedzy, umiejętności i

kompetencji społecznych wymaga zastosowania bardziej zróżnicowanych metod. Uczelnia pobiera stałą ryczałtową opłatę za procedurę potwierdzania efektów uczenia się. Trudno stwierdzić, czy jest ona powiązana z faktycznymi kosztami jej przeprowadzenia.

Uczelnia prowadzi internetową stronę poświęconą rekrutacji na studia, na której znajdują się zwięzłe informacje na temat zasad rekrutacji, miejsca składania dokumentów, ich wykaz oraz pełny tekst regulaminu przyjęć na studia, strona nie zawiera wykazu kierunków studiów. Uczelnia na odrębnej stronie internetowej informuje o możliwości rekrutacji w ramach procedury potwierdzania efektów uczenia się. Zamieszczony został na niej odnośny regulamin, wzór podania i wzór umowy oraz informacja o obniżeniu czesnego za każdy z przedmiotów zaliczonych w ramach procedury. Informacje te, abstrahując od oceny samych procedur, są łatwo dostępne, aktualne, zrozumiałe, zawierają także ogólną charakterystykę kierunku. W ocenie jednostki nie ma potrzeby publikowania efektów kształcenia i pełniejszych informacji o kierunku studiów. Ograniczenie tych informacji jednostka argumentuje konkurencją na rynku edukacyjnym. ZO PKA nie podziela tego stanowiska (szerzej w opisie kryterium 3).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

2.1. Program studiów – dobór treści i metod kształcenia

Czas trwania kształcenia na studiach I stopnia obejmujący sześć semestrów i na studiach II stopnia obejmujący cztery semestry jest wystarczający dla realizacji treści kształcenia i osiągnięcia wszystkich efektów kształcenia. W sposób prawidłowy i czytelny zostały wyodrębnione główne moduły kształcenia w planie wszystkich prowadzonych typów studiów. Jednostka wyodrębniła moduł kształcenia nauczycielskiego, który pod względem liczby godzin przeznaczonych na realizację poszczególnych modułów odpowiada zapisom standardu kształcenia nauczycieli. Plany studiów umożliwiają także indywidualizację kształcenia w wymiarze przekraczającym 30% punktów ECTS, które student musi uzyskać, by otrzymać właściwe kwalifikacje. Realizowane podczas kształcenia treści programowe są zgodne z aktualnym stanem wiedzy w zakresie dyscypliny naukowej historia, także kształcenie realizowane w ramach lektoratów uwzględnia jej specyfikę. Treści programowe realizowane w ramach praktyk zawodowych odpowiadają kierunkowym efektom kształcenia, a w szczególności efektom kształcenia przyporządkowanym do specjalności. Zajęcia prowadzone są w grupach, których liczebność umożliwia realizację efektów kształcenia i weryfikację stopnia ich osiągnięcia. Jednostka stosuje zróżnicowany zestaw metod dydaktycznych pozwalających na osiągnięcie przez studentów kierunkowych efektów kształcenia, umożliwia także ich zróżnicowanie i dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych. Opieka i wspieranie studentów w procesie uczenia się dokonuje się poprzez zapewnienie studentom indywidualnych kontaktów z wykładowcami poza zajęciami oraz możliwość zadawania pytań w trakcie zajęć. Jednostka motywuje studentów do prowadzenia badań oraz publikowania lub prezentacji ich wyników, jak również uczestniczenia w różnych formach komunikacji naukowej poprzez realizację projektów naukowych z udziałem studentów.

Jednocześnie w zakresie programu studiów, treści i metod kształcenia ZO PKA zdiagnozował następujące problemy:

1. brak jednolitego systemu szacowania nakładu pracy studenta i znaczące dysproporcje w szacowaniu nakładu pracy studenta między studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi oraz między poszczególnymi specjalnościami w ramach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz studiów I i II stopnia;
2. niewłaściwa kolejność części przedmiotów w ramach głównych modułów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia, zwłaszcza w module kierunkowym;
3. oferowanie kandydatom na studia kilku specjalności, których uruchomienie uzależnia się od liczby chętnych;
4. nieselektywny system weryfikacji miejsc praktyk, które często nie odpowiadają programowi praktyk i przypisanym do nich efektom kształcenia;
5. dominacja w ramach praktyk efektów kształcenia z zakresu wiedzy nad efektami kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych, niektóre z praktyk nie przewidują efektów kształcenia z zakresu jednej z dwóch ostatnich grup;
6. uchybienia w realizacji standardu kształcenia nauczycieli w zakresie:
  - przeszacowania nakładu pracy studenta wyrażanego punktami ECTS na studiach I i II stopnia,
  - równoczesne realizowanie modułów 2 (przygotowanie pedagogiczno-psychologiczne) i 3 (przygotowanie dydaktyczne) standardu kształcenia, w tym równoczesne realizowanie praktyk pedagogicznych i dydaktycznych,
  - na studiach II stopnia - brak wymogu odbycia praktyki zawodowej na obu etapach kształcenia (III - gimnazjum i IV - szkoła ponadgimnazjalna), do nauczania w których student uzyskuje uprawnienia,
  - brak wymogu realizowania praktyki pedagogicznej równoległe do zajęć z modułu 2 standardu, a praktyki nauczycielskiej równoległe do zajęć z modułu 3, tak na studiach I, jak i II stopnia,
  - niezgodność treści programowych przedmiotów na studiach I i II stopnia, które uczelnia wskazała jako komponenty modułu 2 i 3 standardu z treściami określonymi w standardzie dla tych modułów;
  - brak treści z zakresu emisji głosu i BHP oraz związanych z odpowiedzialnością nauczyciela i pierwszą pomocą;
7. bardzo ogólne formułowanie treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów;
8. niewielka przewaga (w porównaniu do praktyki w większości uczelni) zajęć wymagających aktywizujących metod kształcenia nad wykładami i w konsekwencji przewaga metody wykładowej nad różnymi metodami aktywizującymi;
9. niezgodna z zasadami higieny pracy organizacja zajęć dydaktycznych, dopuszczająca wielogodzinne bloki z jednego przedmiotu z jednym wykładowcą w ciągu jednego dnia.

2.2. Skuteczność osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

W *Raporcie samooceny* jednostka w sposób właściwy określiła politykę jakości w zakresie sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia, wskazując za najważniejszą w tym procesie ocenę pracy dyplomowej. Tematyka prac dyplomowych dobierana jest z uwzględnieniem zainteresowań badawczych studenta oraz kompetencji badawczych

prowadzącego seminarium. Prace licencjackie w większym stopniu oparte są na krytycznej analizie dorobku historiografii. Natomiast prace magisterskie częściej bazują na materiale źródłowym. Należy wskazać na generalną zgodność rodzaju, formy, tematyki i metodyki prac egzaminacyjnych, etapowych, projektów, czynności opisanych w dziennikach praktyk a także prac dyplomowych z koncepcją kształcenia, efektami kształcenia, a także ogólnoakademickim profilem studiów w zakresie dyscypliny naukowej historia. Za właściwe należy uznać metody weryfikacji efektów kształcenia w zakresie nauczania języków obcych na studiach I stopnia. Mała liczba studentów umożliwia zindywidualizowane wsparcie każdemu z nich w procesie uczenia się w powiązaniu z diagnozowanym stopniem osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, uczelnia zapewnia także dostosowanie metod weryfikacji stopnia osiągnięcia efektów kształcenia do osób niepełnosprawnych oraz zapewnia odpowiednie procedury w sytuacjach konfliktowych oraz warunki równego traktowania studentów w procesie sprawdzania i oceniania efektów kształcenia. W sposób właściwy jednostka organizuje ten proces, a studenci mają zapewnioną informację zwrotną w terminach krótszych niż dwa tygodnie. Osiągnięte przez studentów efekty kształcenia w sposób odpowiedni przygotowują ich do dalszej edukacji lub pracy o czym świadczą badania losów absolwentów prowadzonych przez uczelnię oraz wyniki Ogólnopolskiego Systemu Monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów Szkół Wyższych MNiSW.

Jednocześnie w zakresie skuteczności osiągania efektów kształcenia ZO PKA zdiagnozował następujące problemy:

1. nie w pełni realizowana jest polityka jakości w zakresie sprawdzania i oceniania stopnia osiągania efektów kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów, co wyraża się w nieadekwatności metod weryfikacji do zakładanych efektów kształcenia i częstym stosowaniu w zakresie końcowej ewaluacji osiągniętych efektów kształcenia trudno definiowalnego kryterium – „postawa na zajęciach”;
2. brak w pełni skutecznego systemu sprawdzania efektów kształcenia osiągniętych podczas praktyk zawodowych;
3. ogólnikowy, nie zawsze zindywidualizowany poprzez szczegółowe uwagi, sposób oceny prac etapowych;
4. brak skutecznego systemu zatwierdzania tematów prac dyplomowych, co w konsekwencji niesie ich niewłaściwy zakres lub brak sprobematyzowania.

3.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Zasady rekrutacji określa *Regulamin przyjęć na studia pierwszego lub drugiego stopnia prowadzonych w języku polskim w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor* na rok akademicki 2016/2017. Zgodnie z nim wstęp na studia jest wolny. Warunkiem przyjęcia na studia jest złożenie wymaganych dokumentów rekrutacyjnych. Kandydat na studia pierwszego stopnia składa dokumenty na kierunek studiów i wybiera specjalność po I semestrze. Kandydat na studia drugiego stopnia wybiera specjalność w chwili składania dokumentów. Uczelnia przyjęła *Uchwałę nr 7/2015 Senatu Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor* z dnia 29 maja 2015 r. zasady warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się, które

dopuszczają potwierdzenie efektów uczenia się na podstawie przedstawionej przez kandydata dokumentacji.

Jednocześnie w zakresie rekrutacji i systemu potwierdzania efektów uczenia się ZO PKA zdiagnozował następujące problemy:

1. brak w systemie rekrutacji mechanizmów selektywnych, zapewniających posiadanie przez kandydatów wstępnej wiedzy i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów;
2. brak systemu uznawania efektów kształcenia osiągniętych na pokrewnych kierunkach studiów I stopnia, których absolwenci podejmują studia na kierunku *historia* na II stopniu;
3. brak na stronach internetowych informacji dla kandydatów na studia o efektach kształcenia oraz o zasadach dyplomowania, informacje te można uzyskać wyłącznie osobiście w dziekanacie wydziału;
4. mało zróżnicowany system weryfikacji efektów uczenia się w procedurze potwierdzania efektów uczenia się, osiągniętych poza edukacją formalną, który nie gwarantuje pełnego sprawdzenia zróżnicowanych efektów z zakresu umiejętności, kompetencji społecznych i wiedzy wnioskodawcy.

O przyznaniu oceny **zadawalającej** przesądziły: 1) brak jednolitego systemu szacowania nakładu pracy studenta i znaczące dysproporcje w szacowaniu nakładu pracy studenta między studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi oraz między poszczególnymi specjalnościami w ramach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz studiów I i II stopnia; 2) nieselektywny system weryfikacji miejsc praktyk, które często nie odpowiadają programowi praktyk i przypisanym do nich efektom kształcenia; 3) dominacja w ramach praktyk efektów kształcenia z zakresu wiedzy nad efektami kształcenia z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych; 4) brak realizacji standardu kształcenia nauczycieli; 5) niezgodna z zasadami higieny pracy organizacja zajęć dydaktycznych; 6) brak w systemie rekrutacji mechanizmów selektywnych, zapewniających posiadanie przez kandydatów wstępnej wiedzy i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. wprowadzenie jednolitego systemu szacowania nakładu pracy studenta i likwidacja znaczących dysproporcji w szacowaniu nakładu pracy studenta między studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi oraz między poszczególnymi specjalnościami w ramach studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz studiów I i II stopnia;
2. wprowadzenie selektywnego systemu weryfikacji miejsc praktyk, który zapewni odbywanie praktyki w miejscach umożliwiających realizację programu praktyk i przypisanych do nich efektów kształcenia;
3. korekta efektów kształcenia przypisanych do praktyk na rzecz dominacji efektów z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych;
4. realizacja standardu kształcenia nauczycieli w zakresie:

- właściwego oszacowania nakładu pracy studenta wyrażanego punktami ECTS na studiach I i II stopnia,
  - zapewnienia następstwa realizacji modułów 3 (przygotowanie dydaktyczne) po module 2 (przygotowanie pedagogiczno-psychologiczne) standardu kształcenia,
  - zapewnienia na studiach II stopnia praktyki zawodowej na obu etapach kształcenia (gimnazjum i szkoła ponadgimnazjalna), do nauczania w których nadają one uprawnienia,
  - zapewnienia następstwa praktyki nauczycielskiej po praktyce pedagogicznej na studiach I stopnia (obie praktyki odbywają się równocześnie),
  - zapewnienia realizacji praktyki pedagogicznej równoległe do realizacji modułu 2 standardu, a praktyki nauczycielskiej równoległe do modułu 3 na studiach I i II stopnia,
  - zgodności treści programowych przedmiotów na studiach I i II stopnia, które uczelnia wskazała w ramach realizacji modułu 2 i 3 standardu z treściami określonymi w standardzie dla tych modułów;
  - realizacji treści z zakresu emisji głosu i BHP, związanych z odpowiedzialnością nauczyciela i pierwszą pomocą;
5. zapewnienie zgodnej z zasadami higieny pracy organizacji zajęć dydaktycznych i eliminacja wielogodzinnych bloków z jednego przedmiotu z jednym wykładowcom w ciągu jednego dnia;
  6. zapewnienie w systemie rekrutacji mechanizmów selektywnych, zapewniających posiadanie przez kandydatów wstępnej wiedzy i umiejętności na poziomie niezbędnym do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów;
  7. korekta kolejności części przedmiotów w ramach głównych modułów kształcenia na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych I stopnia,
  8. wprowadzenie mechanizmów gwarantujących studentom wybór specjalności (winien on być rzeczywisty, a nie pozorny, gdyż uzależniony od liczby chętnych);
  9. wprowadzenie bardziej szczegółowego i sproblematyzowanego sposobu formułowania treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów;
  10. zwiększenie liczby zajęć wymagających aktywizujących metod kształcenia w stosunku do liczby wykładów;
  11. realizowanie w pełni polityki jakości w zakresie sprawdzania i oceniania stopnia osiągnięcia efektów kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów, co powinno się wyrażać adekwatnością metod weryfikacji do zakładanych efektów kształcenia;
  12. zapewnienie w pełni skutecznego systemu sprawdzania efektów kształcenia osiągniętych podczas praktyk zawodowych;
  13. udoskonalenie systemu oceny prac etapowych poprzez uszczegółowienie i rozbudowanie uwag/recenzji;
  14. zapewnienie skutecznego systemu zatwierdzania tematów prac dyplomowych;
  15. upublicznienie na stronach internetowych informacji dla kandydatów na studia o efektach kształcenia oraz o zasadach dyplomowania;
  16. wprowadzenie systemu uznawania efektów kształcenia osiągniętych na pokrewnych kierunkach studiów I stopnia, których absolwenci podejmują studia na kierunku *historia* na II stopniu;

17. zróżnicowanie metod weryfikacji efektów uczenia się w procedurze potwierdzania efektów osiągniętych poza edukacją formalną.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

Funkcjonujący w ramach ocenianego kierunku studiów system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje działania w zakresie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia. Do źródeł danych wykorzystywanych przy projektowaniu efektów kształcenia należą wypracowane na podstawie opinii nauczycieli akademickich, studentów, wyników ankietyzacji zajęć dydaktycznych, arkuszy hospitacji zajęć, a także sugestii współpracujących z Wydziałem interesariuszy zewnętrznych, propozycje zmian opracowane przez Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Przygotowany na podstawie powyższych danych projekt modyfikacji przedkładany jest pod dyskusję i zatwierdzenie Rady Wydziału.

Corocznie dokonywany jest przegląd kierunkowych efektów kształcenia. Podczas ostatniego z nich ze szczególną uwagą badano uwzględnienie w nich kluczowych kompetencji badawczych, którego efektem była modyfikacja realizowanych efektów kształcenia celem wzmocnienia komponentu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych właściwych dla profilu ogólnoakademickiego. Corocznie przeglądowi poddawane są również wybrane sylabusy zajęć dydaktycznych. W następstwie przeprowadzonej ostatnio analizy wskazano na konieczność aktualizacji bibliografii.

W roku akademickim 2015/2016 w ramach okresowego przeglądu dokonano analizy dokumentacji przebiegu praktyk studenckich, natomiast w roku akademickim 2016/2017 zaplanowano przegląd dokumentów programowych Wydziału pod kątem realizacji nowej Misji i Strategii Rozwoju Wydziału Historycznego, monitorowanie procesu zbierania sprawozdań wykładowców z pracy naukowej i dydaktycznej, a także monitorowanie procesu przygotowania prac licencjackich i magisterskich pod kątem realizacji zamierzonych efektów kształcenia, doboru tematyki oraz sposobu prowadzenia dokumentacji z egzaminów dyplomowych.

Przy projektowaniu programu kształcenia analizie poddawane są opinie zgłaszane przez interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Głos studentów uwzględniany jest dzięki aktywnemu uczestnictwu przedstawicieli studentów w pracach Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, którzy po wcześniejszych konsultacjach ze studentami ocenianego kierunku, prezentują ich stanowisko na forum Komisji. Dotychczas studenci nie proponowali własnych pomysłów zmiany realizowanych efektów kształcenia lub zajęć dydaktycznych ujętych w programie studiów, a jedynie odnosili się do sugestii innych gremiów. Nauczyciele akademicy na bieżąco mogą zgłaszać do Dziekana Wydziału propozycje zmian służących doskonaleniu kształcenia na kierunku *historia*. Dzięki nim wprowadzono zajęcia dydaktyczne *Wojskowa geografia historyczna*. Założenia zmian kierunkowych efektów kształcenia oraz propozycje ich modyfikacji są kierowane do Środowiskowej Rady Konsultacyjnej. Do ostatnio

dyskutowanych zamian należy zaproponowane przez Kierownika Oddziału Archiwum Państwowego w Pułtuskę wprowadzenie zajęć z języka łacińskiego na poziomie umożliwiającym studentom pracę ze źródłami. Ta propozycja zmian została przedstawiona do akceptacji studentów, których przedstawiciele, ze względu na zainteresowanie studentów głównie historią najnowszą nie zaakceptowali rozszerzenia programu studiów o zajęcia z języka łacińskiego.

Zakres kompetencji i obowiązków Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia w odniesieniu do monitorowania oraz okresowego przeglądu programu kształcenia, a także oceny osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia obejmuje coroczny przegląd planów studiów, analizę dokumentacji z procesu co semestralnej weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, zapewnienie wysokiej jakości pracy kadry dydaktycznej poprzez cykliczny przegląd ich dorobku naukowego oraz osiągnięć dydaktycznych, przeprowadzanie badań ankietowych wśród studentów dotyczących procesu kształcenia, a także ocenę form wsparcia studentów przez nauczycieli akademickich.

Podobnie jak przy projektowaniu efektów kształcenia, w bieżącym monitorowaniu, okresowym przeglądzie programu kształcenia oraz w ocenie osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia uczestniczą interesariusze wewnętrzni (w tym studenci i nauczyciele akademicki) i zewnętrzni (Środowiskowa Rada Konsultacyjna). Wyniki ankiet ewaluacyjnych podlegają opracowaniu Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Na podstawie wyników pozyskanych podczas ostatnio dokonywanego przeglądu metod kształcenia wykorzystywanych przy realizacji programu kształcenia zdecydowano, iż wobec zgłaszanych przez studentów uwag należy zwracać szczególną uwagę na wykorzystanie multimedialnych pomocy i materiałów dydaktycznych.

Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia dokonuje bieżącego monitorowania, okresowego przeglądu programów kształcenia (corocznie) oraz systematycznej oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia (zwykle dwukrotnie w semestrze). Do źródeł danych wykorzystywanych w tym procesie należą dokumenty potwierdzające osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, w tym: protokoły i recenzje egzaminów dyplomowych, protokoły egzaminów ustnych, prace z egzaminów pisemnych, prace zaliczeniowe, dzienniki praktyk studenckich i scenariusze lekcji. Podczas ostatnio dokonanego przeglądu dokumentacji zgłoszono jedynie drobne braki formalne w sposobie opracowania ich treści.

Pozyskane wyniki monitorowania, okresowego przeglądu programu kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia wykorzystuje się jako podstawę doskonalenia programu kształcenia. Potwierdzeniem skuteczności działań w tym zakresie są wprowadzone korekty w programie studiów dotyczące: zakresu treści programowych w przedmiotach: *Historia najnowsza powszechna* - ćwiczenia i *Historia najnowsza Polski* - ćwiczenia. Zmieniono również ich wymiar w zakresie poszczególnych epok ujednolicając je do wymiaru 20 godzin kontaktowych. Propozycje zmian programowych przedstawiono wraz z uzasadnieniem na posiedzeniu Rady Wydziału i poddano pod dyskusję. Analizie poddano również zasadność prowadzenia studiów na profilu ogólnoakademickim, który postanowiono wzmocnić poprzez powołanie organizacji studencko-doktoranckiej, wprowadzenie etnohistorycznych zajęć dydaktycznych oraz treści z zakresu konserwatorstwa archeologicznego, przygotowanie konferencji naukowej, a także zawarcie nowych umów z placówkami

prowadzącymi działalność badawczą, w tym Muzeum Pałac Króla Jana III w Wilanowie. Efektem współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, w tym również Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie jest uruchomienie poddyplomowych studiów doskonalących *Rekonstrukcja i turystyka historyczna*.

Zespół Oceniający PKA pozytywnie ocenia skuteczność wyżej opisanych działań doskonalących, świadczących o wykorzystaniu wyników prowadzonych analiz programu kształcenia. Należy jednak wskazać, iż działania te okazały się nieskuteczne w zakresie zdiagnozowania uchybień w jednoznacznym formułowaniu kierunkowych efektów kształcenia czy organizacji praktyk zawodowych, których przebieg oraz przygotowywana w celu ich realizacji dokumentacja, zgodnie z uzyskanymi podczas wizytacji informacjami, zostały poddane przeglądowi w roku akademickim 2015/2016. Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia nie wypracowała konkretnych uwag i rekomendacji służących wprowadzeniu projakościowych zmian w tym zakresie. W wyniku dokonanej przez Zespół Oceniający PKA analizy przebiegu praktyk studenckich oraz sposobu oceny osiągnięcia przez studentów zakładanych dla nich efektów kształcenia stwierdzono, iż metody weryfikacji efektów kształcenia nie potwierdzają uzyskanych przez studentów efektów kształcenia. Zgodnie z przedstawionymi w kryterium 2 informacjami prowadzone okresowo przeglądy programu kształcenia okazały się również nieskuteczne w przypadku realizacji standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela.

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Informacje dotyczące procesu kształcenia realizowanego na ocenianym kierunku studiów *historia* udostępniane są dla różnych grup interesariuszy na stronie internetowej Uczelni, Wydziału oraz na tablicach informacyjnych i w gablotach ulokowanych w siedzibie Uczelni oraz Wydziału Historycznego. Ponadto zgodnie z deklaracjami Władz ocenianego kierunku studiów szczegółowe informacje dotyczące treści zajęć dydaktycznych, oferowanych specjalności, a także możliwości rozwoju i doskonalenia wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych studentów są udzielane przez pracowników dziekanatu telefonicznie lub osobiście. Dziekan Wydziału oferuje również możliwość spotkania i rozmowy z zainteresowanym kandydatem na studia w celu dokonania szczegółowej prezentacji realizowanego programu studiów oraz oferowanych form wsparcia dla studentów.

Dokonana przez Zespół Oceniający PKA analiza aktualności oraz kompleksowości informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia wykazała uchybienia w tym zakresie. Dostępne na stronie internetowej Wydziału informacje są bardzo lakoniczne, brak wśród nich planów studiów oraz efektów kształcenia, do osiągnięcia których prowadzi realizowany program kształcenia. Do publicznej wiadomości nie podaje się również sylabusów zajęć dydaktycznych ani innych danych informujących o treściach kształcenia przekazywanych podczas poszczególnych przedmiotów składających się na program studiów. Problemem jest również aktualność danych np. w przypadku informacji o programie wymiany Erasmus, które w czasie ich analizy dokonanej przez Zespół Oceniający PKA w tygodniu poprzedzającym termin wizytacji odnosiły się do ubiegłego roku akademickiego. Zastrzeżeń nie budzi zrozumiałość informacji, które w celu dostosowania do potrzeb studentów z krajów wschodnich przetłumaczono również na język rosyjski. Działanie to świadczy o skuteczności działania systemu w zakresie dostosowania formy przekazu do potrzeb odbiorców.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w toku prowadzonych podczas wizytacji rozmów zakres udostępnianych na stronie internetowej danych wynika z prowadzonej przez Uczelnię polityki, która chroni prawa autorskie twórców sylabusów oraz autorów programów kształcenia przed ich nielegalnym powielaniem i rozpowszechnieniem. Następstwem wprowadzenia ograniczonego dostępu do informacji o programie kształcenia i jego realizacji na stronie internetowej zagwarantowano możliwość indywidualnych spotkań z Władzami Wydziału. Zespół Oceniający PKA przekonał się, iż sylabusy realizowanych zajęć dydaktycznych są dostępne i możliwe do pozyskania w Dziekanacie. Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia co roku dokonuje, we współpracy z jednostkami uczelnianymi, pracownikami Dziekanatu oraz pracownikiem Wydziału odpowiedzialnym za prowadzenie wydziałowej strony internetowej, przeglądu kompleksowości i aktualności informacji udostępnianych w Internecie oraz siedzibie Uczelni. Pod uwagę brane są wówczas potrzeby odbiorców poszczególnych informacji, w tym kandydatów na studia, studentów, nauczycieli akademickich, partnerów współpracujących z Wydziałem przy realizacji praktyk, przedsięwzięć naukowych lub kulturalnych. Jak wskazują powyższe przykłady dokonywane przeglądy nie prowadzą jednak do zdiagnozowania występujących w udostępnionych publicznie treściach błędów i uchybień.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Humanistyczny prowadzący oceniany kierunek studiów *historia* określił, wdrożył i realizuje systemowe działania służące projektowaniu i zatwierdzaniu programów kształcenia. W ramach przyjętych procedur prowadzi również systematyczne monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia z uwzględnieniem uwag zgłaszanych przez poszczególnych interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych kierunku. Prowadzone w ramach działania systemu analizy posłużyły wdrożeniu wymienionych wyżej projakościowych zmian realizowanego programu kształcenia, w tym wzmocnieniu właściwych dla profilu ogólnoakademickiego treści kształcenia, czy wprowadzeniu nowych zajęć dydaktycznych, zgodnych z oczekiwaniami przedstawicieli rynku pracy oraz studentów.

Słabością ocenianego systemu zapewnienia jakości kształcenia okazała się skuteczność jego działania w zakresie oceny osiągnięcia przez studentów wszystkich zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności dla praktyk zawodowych czy realizacji standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Istotnym uchybieniem funkcjonowania systemu jest również brak skutecznych działań podejmowanych w celu zapewnienia dostępu do kompleksowej i aktualnej informacji, zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców. Zespół Oceniający PKA, biorąc pod uwagę prowadzoną przez Uczelnię politykę ograniczonego dostępu do będących własnością Uczelni autorskich programów kształcenia, docenia działania Władz ocenianego kierunku studiów o zapewnienie indywidualnych form udzielania informacji. Stoi jednak na stanowisku, że powszechność i transparentność działań Uczelni jest gwarantem jakości prowadzonego procesu kształcenia. W toku prowadzonych rozmów nie wskazano wniosków ani działań będących wynikiem oceny publicznego dostępu do informacji w podnoszeniu jego jakości. Dotychczas nie przeprowadzono również badania zgodności będących w dyspozycji interesariuszy informacji z ich potrzebami.

O przyznaniu oceny **zadawalającej** przesądziły:

1. Nieskuteczność okresowych przeglądów metod weryfikacji efektów kształcenia.
2. Nieskuteczność okresowych przeglądów programu kształcenia w zakresie realizacji standardów kształcenia przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela.
3. Uchybienia w publicznym dostępie do informacji o programie kształcenia.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

- Podjęcie działań naprawczych w zakresie skuteczności funkcjonowania systemu zapewniania jakości kształcenia w odniesieniu do oceny osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia oraz monitorowania ich realizacji (w szczególności dla praktyk zawodowych oraz realizacji standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela)
- Poprawa aktualności treści dostępnych na stronie internetowej Wydziału i Uczelni.
- Należy zastanowić się nad zasadnością i potencjalnymi korzyściami dla rozwoju kierunku wynikającymi z ujawnienia niepublikowanych dotychczas treści na stronach internetowych będących w dyspozycji Władz ocenianego kierunku studiów (pokazanie mocnych stron realizowanego kształcenia, podkreślenie wyróżniających oceniany kierunek studiów treści).

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1. Liczba, dorobek naukowy oraz kompetencje dydaktyczne kadry

Funkcjonowanie kierunku opiera się na kadrze stanowiącej minimum kadrowe na poziomie I i II stopnia studiów na kierunku *historia*, której kwalifikacje są zgodne z efektami kształcenia zatwierdzonymi przez Senat AH im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku w zakresie zarówno obszaru, jaki dziedziny nauk humanistycznych, dyscypliny historia (por. 1.3). Trzon ten stanowi 13 pracowników naukowo-dydaktycznych przedstawionych przez Jednostkę do minimum kadrowego na studiach I i II stopnia i pozytywnie zweryfikowanych przez ZO. Ich kwalifikacje oraz dorobek naukowy zapewniają możliwość realizacji zakładanych przez Jednostkę efektów kształcenia. Tym samym kierunek spełnia wymogi § 14.1 i § 15.1 *Rozporządzenia MNiSW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia.*

Proporcja liczby nauczycieli akademickich z minimum kadrowego do liczby studentów studiujących na historii wynosi 1: 2,3; co sprzyja budowaniu trwałych relacji mistrz - uczeń (§ 17.1.9). Uzupełnienie kadry, prowadzącej zajęcia na kierunku *historia* (poza minimum kadrowym) stanowi 26 pracowników naukowo-dydaktycznych, z czego 15-stu kwalifikacjami i dorobkiem naukowym wpisuje się w obszar i dziedzinę nauk humanistycznych i następujące dyscypliny: historia (8 osób), filologia (5 osób), literaturoznawstwo (1 osoba) i filozofa (1 osoba) oraz 10 pracowników naukowo-dydaktycznych (plus jeden dydaktyk – IT), których kwalifikacje i dorobek naukowy wpisują się w obszar i dziedzinę nauk społecznych w zakresie pedagogiki (7), psychologii (2) i socjologii (1). Spoczywa na nich odpowiedzialność za realizację efektów kształcenia wpisujących się w zajęcia przypisane w programie studiów do Modułów: 1 (język łaciński), 3 (przedmioty sprawnościowe – IT, język nowożytny) i 4 (przedmiot uzupełniający – filozofia) na studiach I stopnia, a na studiach II stopnia do Modułu 1 (translatorium z języka łacińskiego). Przedmioty należące do *specjalności nauczycielskiej* nadającej uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela zarówno na studiach I stopnia, jak i II stopnia, wspiera kadra z Wydziału Pedagogicznego AH im. Aleksandra Gieysztora. Jednostka wyczerpująco udokumentowała kwalifikacje i dorobek naukowy pracowników naukowo-dydaktycznych, zarówno tych z minimum kadrowego, jak i pozostałych. Tylko w przypadku 4 wykładowców nie przedstawiono charakterystyki ich ścieżki naukowej i zawodowej. Są to osoby współpracujące z Wydziałem. Dotyczy to 4 osób powiązanych ze specjalnościami: *historia wojskowości* (2) i ze specjalnością archiwalno-muzealną (2). W jednym przypadku - jak ustalił to ZO - mamy do czynienia z pracownikiem naukowo-dydaktycznym i zarazem tzw. „praktykiem”, czyli osobą z doświadczeniem zawodowym zdobytym poza uczelnią (dotyczy to Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie). Wszystkie zasygnalizowane tu osoby posiadają kwalifikacje i dorobek naukowy w obszarze i dziedzinie nauk humanistycznych i dyscyplinie historia.

Kadra na kierunku *historia* w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora jest zróżnicowana pod względem struktury kwalifikacji oraz dorobku naukowego i prowadzonych badań. Badań – co warto podkreślić - szeroko zakrojonych, a dotyczących historii regionu (dziejów Mazowsza i historii Pułtuska), stosunków polsko-rosyjskich, historii wojska, stanu i zasobów archiwaliów polskich, które to w pełni korelują z programem studiów i uwzględniają specyfikę prowadzonych przez jednostkę specjalności. Jednostka ponadto udokumentowała realizację 13 projektów tylko w roku akademickim 2015/2016, dotyczących m.in. inwentaryzacji archiwaliów z Instytutu Historii Rosyjskiej Akademii Nauk w Sankt Petersburgu, dokumentowania historii regionu Wileńszczyzny i Polaków tam żyjących, badań etno – historycznych (północnego Mazowsza, czy Polesia). Projekty realizowane przez pracowników Jednostki niejednokrotnie wykraczają poza ramy badań wykorzystywanych do realizacji programu studiów. Jednostka angażuje się w projekty wspierające np. rozwój jednostek samorządowych, czy działalność popularyzatorsko-edukacyjną np. dla słuchaczy Letniego Uniwersytetu Trzeciego Wieku dla Polaków zza Wschodniej Granicy. Odzwierciedleniem prowadzonych badań są również organizowane przez władze Wydziału i kierunku konferencje naukowe (których w roku akademickim 2015/2016 było 10, w tym jedna międzynarodowa), ale i udział pracowników Jednostki w konferencjach organizowanych przez inne podmioty (ok. 50 konferencji, w tym również o charakterze międzynarodowym - 10). Mimo stosunkowo dużej aktywności naukowej kadry wizytowanego kierunku aktywność ta nie

rozkłada się równomiernie pomiędzy wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych. Wyraźnie koncentruje się ona wokół stałej kilkusobowej grupy bardziej aktywnych nauczycieli akademickich.

Ogółem w ramach badań naukowych prowadzonych przez przedstawicieli kadry zaliczanej do minimum kadrowego na I i II stopniu, jak również tych z poza minimum powstało w latach 2012-2016 łącznie 338 publikacji, w tym 41 monografii, 218 rozdziałów w monografiach i 79 artykułów naukowych, z czego 72 artykuły zostały wydane w uczelnianym wydawnictwie. Wśród nich znajdują się m.in. kolejne tomy *Dziejów Mazowsza* (tomy 1-4, następny w druku). Wszystkie powyżej przytoczone czynniki zapewniają Jednostce możliwość realizacji programu oraz mają znaczący wpływ na możliwość osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia.

Kompetencje dydaktyczne wykładowców nie w pełni znajdują odbicie w metodach dydaktycznych wykorzystywanych przez nich w procesie kształcenia. Jednostka wprawdzie w raporcie samooceny (Tab. nr I.1, s. 11-12 i Tab. I.2, s.12-13) zadeklarowała stosowanie aktywizujących metod kształcenia, zarówno na studiach I, jak i II stopnia (m.in. dyskusję, metodę odkrywania do konstruowania wiedzy, metodę laboratoryjną, projekty i zajęcia terenowe - te ostatnie uwzględniają specyfikę prowadzonych specjalności na kierunku), nie stanowią one jednak dominującego sposobu kształcenia, tylko w nieznacznym stopniu wszystkie razem przeważają nad metodą podającą czyli wykładem. (→ s. 24-25). W ocenie ZO PKA tak spory udział w programie kształcenia wykładów utrudnia kadrze rozpoznanie indywidualnych potrzeb i oczekiwań studentów oraz realizację zakładanych efektów kształcenia w obszarze takich deskryptorów jak, umiejętności badawcze i kompetencje społeczne (pogłębiane i szczególnie ważne na II stopniu studiów).

W przypadku osób niepełnosprawnych prowadzący zajęcia indywidualnie dobiera metodę pracy, uwzględniając rodzaj i stopień niepełnosprawności studenta, pozwalająca na indywidualizację tempa i możliwości pracy (w chwili obecnej nie ma na kierunku studentów niepełnosprawnych).

ZO przeprowadził 6 hospitacji zajęć m.in. w celu zweryfikowania deklarowanych przez Jednostkę metod pracy ze studentem. Z pośród wybranych przez ekspertów PKA zajęć 5 dotyczyło studiów I stopnia, a tylko 1 – studiów II stopnia. Takie nierównomierne rozłożenie hospitacji pomiędzy studiami I, a II stopnia było wynikiem rozkładu zajęć zaplanowanych w czasie zjazdu na studiach niestacjonarnych, kiedy PKA przeprowadzała wizytację Jednostki. Eksperti poddali hospitacjom zajęcia prowadzone w zróżnicowanych formach [wykładów (4), seminarium (1) i ćwiczeń (1)], tak aby uzyskać jak najpełniejszy obraz realizowanych zajęć dydaktycznych i wykorzystywanych metod pracy przez nauczycieli akademickich (o różnym stażu i posiadanych stopniach/tytułach) na różnych latach studiów. Hospitacjom poddano zajęcia prowadzone przez 4 samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych (2 – profesorów i 2 dr habilitowanych) i 2 w stopniu doktora. Prowadzący byli bardzo dobrze merytorycznie przygotowani do przeprowadzenia zajęć, które były w zgodzie nie tylko z zapisami efektów kształcenia w sylabusach, ale wpisywały się w zainteresowania badawcze prowadzących. Potwierdzeniem tego stanu były prezentowane treści na wysokim poziomie merytorycznym, które uwzględniały wyniki badań prowadzonych w Jednostce bądź bezpośrednio nawiązywały do badań własnych wykładowców, jak miało to miejsce m.in. w przypadku hospitowanych zajęć z seminarium archeologicznego. Prowadzący odwoływał się

do prowadzonych przez siebie prac na stanowiskach archeologicznych w Birce (Szwecja) i na Pomorzu, wzbogacając wiedzę studentów o najnowsze odkrycie i wprowadzając ich w warsztat badawczy archeologa oraz przygotowując do wspólnie zaplanowanych badań w okresie letnim. Pozostałe hospitowane zajęcia również nawiązywały (w różnym stopniu) do prowadzonych badań (np. do prowadzonych studiów nad arystokracją polską XIX-XX wieku nawiązywały zajęcia, podczas których omawiano funkcję i znaczenie mecenatu w powstawaniu kolekcji XIX-wiecznych zbiorów muzealnych; czy też temat dotyczący polskich sił zbrojnych na Zachodzie wpisujący się w studia nad historią wojskowości). Badania te legły również u podstaw powołania na kierunku specjalności: archeologicznej, archiwalno-muzealnej, czy historii wojskowości (por.1.2 – wpływ badań na koncepcję kształcenia).

W większości wykładowcy nawiązywali bardzo dobry kontakt ze studentami dopasowując tempo prowadzonych zajęć do odbiorców i ich aktywności. Wykłady i seminarium z uwagi na swoją specyfikę były prowadzone metodą tradycyjną, wzbogaconą o pomoce dydaktyczne w postaci mapy, materiałów źródłowych, a do ich prezentacji wykorzystywano multimedia (w różnym stopniu zaawansowania). Pomoce dydaktyczne wykorzystano również jako element aktywizujący studentów do pracy w trakcie ćwiczeń. Na zajęciach poddanych hospitacjom zaobserwowano, że prowadzący odwoływali się do treści z poprzednich zajęć, tym samym przyczyniając się do utrwalania materiału i ukazując omawiane wydarzenia, jako elementy bardziej złożonych procesów powiązanych w ciągu przyczynowo - skutkowe.

ZO PKA opierając się na analizie przedstawionej dokumentacji (w tym katalogu metod zaprezentowanych przez Jednostkę w Raporcie samooceny, s. 10-13), rozmów w czasie organizowanych spotkań z władzami Jednostki, kadrami, pracodawcami i studentami oraz przeprowadzonych hospitacji zajęć, nie wnosi zastrzeżeń co do kompetencji dydaktycznych kadry

4.2. Obsada zajęć dydaktycznych

Jednostka dysponuje kadrami w stopniu wystarczającym na zapewnienie prawidłowej obsady zajęć. Tak liczba pracowników naukowo-dydaktycznych, jak i zróżnicowanie kadry pod względem kwalifikacji i kompetencji dydaktycznych zapewniają możliwość właściwej realizacji procesu kształcenia na wizytowanym kierunku. Kryteriami którymi posługuje się Jednostka przy obsadzie zajęć „...jest zgodność treści nauczania przedmiotu z dyscypliną wskazaną na dyplomie prowadzącego... i zgodność dorobku naukowego...” z treściami przedmiotu (Raport samooceny, s. 22). Ponadto władze Uczelni/Wydziału korzystają z możliwości zatrudniania pracowników naukowo-dydaktycznych z zewnątrz do prowadzenia zajęć wąsko specjalistycznych, jak ma to miejsce w przypadku takich przedmiotów jak: *Historia wojskowości XIX wiek; Historia wojen i wojskowości morskiej; Historii wojskowości epoki nowożytnej XVI-XVIII w. (na specjalności Historia wojskowości); Profilaktyki w zakresie ochrony archiwów; Informatyki archiwalnej; Aktualnych problemów archiwistyki polskiej i zagranicznej w zakresie kształtowania, przechowywania i udostępniania zasobu archiwalnego; Metodyki badań genealogicznych i edytorstwa (dotyczy specjalności archiwalno-muzealnej).*

Z wyjątkiem tylko 6 przypadków (z czego 5 dotyczy studiów II stopnia) ZO odnotował niewłaściwą obsadę zajęć, niezgodną w opinii ekspertów PKA z kwalifikacjami i dorobkiem naukowym prowadzących zajęcia. Ich dorobek naukowy jest niezgodny z efektami kształcenia przypisanymi do przedmiotu i jest w nikłym stopniu lub nie jest w ogóle z nimi powiązany.

Należy jednak podkreślić, że nie dotyczy to obsady zajęć, które są fundamentalne dla prowadzonego kierunku i jego specjalności. Szczegółowy wykaz i opis zajęć z nieprawidłową obsadą znajduje się w Załączniku nr 6.

4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Prowadzona przez Jednostkę polityka kadrowa jest stabilna i zapewnia możliwość realizacji procesu kształcenia oraz programu studiów. Podstawowy trzon kadry naukowo-dydaktycznej stanowią założyciele Uczelni wywodzący się z Akademickiego Towarzystwa Edukacyjno-Naukowego ATENA (1994 rok założenia Uczelni), co wskazuje nie tylko na stabilizację, gotowość kadry do wiązania się z Pułtuskiem, ale również na pełne utożsamianie się z Jednostką.

W celu zachowania i podtrzymania równowagi w kwalifikacjach kadry część młodszych pracowników naukowo-dydaktycznych rekrutuje się spośród absolwentów Wydziału (prowadzenie studiów doktoranckich stanowi zaplecze rekrutacyjne dla Jednostki). Taka przyjęta strategia prowadzonej polityki kadrowej ma zapewnić trwały i niezachwiany rozwój Jednostki, ale i promowanie własnych, zdolnych absolwentów kierunku. Już na etapie pracy dyplomowej kształtuje się i rozwija ich zainteresowania pod kątem potrzeb dydaktycznych Jednostki (dotyczy to szczególnie specjalności) i oczekiwań sygnalizowanych przez rynek pracy. Uwzględnia ona również potrzebę zapewnienia minimum kadrowego dla I i II stopnia studiów (minimum to liczy w chwili obecnej 13 pracowników), które w ocenie ZO jest stabilne. Ponadto władze Wydziału biorą pod uwagę konieczność zapewnienia jak najlepszej realizacji programu kształcenia oraz potencjalne możliwości finansowe Uczelni.

Dowodem na skuteczność tak kreowanej polityki jest kadra kierunku zapewniająca stabilne minimum kadrowe, prowadząca badania naukowe ściśle powiązane z koncepcją programu studiów i zatrudnienie osób w przypadku zajęć wymagających wysoce specjalistycznych umiejętności np. na *specjalności archiwalno-muzealnej*.

Wsparciem stymulującym merytoryczny rozwój (naukowy i dydaktyczny) młodszej części kadry jest działalność powołanej na Wydziale Komisji ds. Doskonalenia Młodej Kadry. Niezwykle istotnym czynnikiem motywującym w pracy akademickiej (zwłaszcza dotyczy to młodszej części kadry) jest możliwość otrzymania stypendium naukowego Akademickiego Towarzystwa Edukacyjno-Naukowego ATENA oraz możliwość ubiegania się o stypendia naukowe - ministerialne. Władze Uczelni/Wydziału/Jednostki dodatkowo angażują się we wsparcie finansowe wyjazdów naukowych (krajowych i międzynarodowych) pracowników (m.in. za pośrednictwem Biura Współpracy Regionalnej i Międzynarodowej). Wsparcie finansowe uzyskują również pracownicy przy publikacjach doktoratów i innych prac naukowych. Działania te obejmują również tę część kadry, która nie jest zatrudniona na stałe w Jednostce, a jedynie z nią współpracuje. Na Wydziale organizuje się szkolenia dla kadry poświęcone sylabusom, punktacji ETCS, KRK i ostatnio PRK. Niewątpliwym wsparciem dla władz Jednostki w kreowaniu i prowadzeniu polityki kadrowej na kierunku są przeprowadzane dwa razy w roku akademickim hospitacje zajęć, analiza sprawozdań rocznych pracowników, analiza studenckich ankiet dotyczących ewaluacji zajęć oraz prowadzona ocena okresowa pracowników (co 2 lata) przez WKJK, a następnie prezentowane jej wyników na Radzie Wydziału. Ocenie tej podlegają trzy obszary działalności pracowników naukowo-dydaktycznych dotyczące pracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Ocenę w **pełni** uzasadniają elementy, które **należy uznać za mocną stronę wizytowanej Jednostki**:

1. stabilne minimum kadrowe,
2. zgodność i zróżnicowanie kwalifikacji oraz dorobku naukowego kadry, tak z minimum, jak i poza minimum kadrowym (niekwestionowany atut Jednostki),
3. zgodność kwalifikacji i dorobku naukowego kadry z określonymi dla kierunku efektami kształcenia,
4. polityka kadrowa,
5. liczba nauczycieli akademickich przypadających na studenta, co daje możliwość budowania relacji mistrz – uczeń,
6. obsada zajęć zgodna z kwalifikacjami i dorobkiem naukowym pracowników naukowo-dydaktycznych,
7. prowadzenie badań i realizacja projektów naukowych; w tym badań, które w pełni korelują z koncepcją kierunku,
8. polityka kadrowa pozwalająca na tworzenie oferty specjalności odpowiadających potrzebom środowiska lokalnego i rynku pracy,
9. aktywność wydawnicza pracowników,
10. wspieranie rozwoju naukowego młodej kadry akademickiej przez fundowanie stypendiów Akademickiego Towarzystwa Edukacyjno-Naukowego ATENA.

Za słabsze strony Jednostki w ocenie ZO PKA należy uznać:

1. niską liczbę studentów, co stwarza zagrożenie dla braku stabilności uruchamiania kolejnych roczników i specjalności,
2. uchybienia w obsadzie zajęć (omówienie problemu por. kryterium 4.2),
3. ograniczenie intensywnej aktywności badawczej i publikacyjnej do węższego, stałego kręgu pracowników naukowo-dydaktycznych,
4. brak rozwiązań systemowych odnoszących się do wsparcia finansowego w prowadzonych badaniach kadry naukowo-dydaktycznej.

Dobre praktyki

Za dobrą praktykę należy uznać wpieranie przez władze Uczelni rozwoju młodej, wybijającej się kadry naukowej za pomocą stypendiów Akademickiego Towarzystwa Edukacyjno-Naukowego ATENA.

Zalecenia

1. należy zintensyfikować działania zmierzające do zapewnienia stabilności pokoleniowej kadry, zarówno tej zaliczonej do minimum kadrowego, jak i tej poza minimum,
2. należy stworzyć mechanizmy mobilizujące całą kadrę kierunku do prowadzenia badań i działalności publikacyjnej lub wykorzystać w tym celu istniejące już narzędzia (np. ocenę pracownika),

3. należy wypracować czytelny system wsparcia finansowego kadry naukowo-dydaktycznej.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Jednostka jest świadoma swojej kulturotwórczej roli, jaką pełni w mieście i regionie. Znaczenie jej doceniają władze miasta i województwa. Tym samym strony chętnie ze sobą współpracują i wspólnie angażują się w działania bezpośrednio dotyczące mieszkańców Pułtuska i okolic, współdziałają w obszarze popularyzacji nauki i propagowania znaczenia historii wśród lokalnej społeczności, w tym zwłaszcza historii regionalnej, przyczyniając się do budowania tożsamości regionu. Przykładem takich wspólnych przedsięwzięć są konferencje: *450-lecie przybycia jezuitów do Pułtuska* (16.10.2016 r, organizowana wspólnie z Muzeum Regionalnym w Pułtusku); *Czerwińsk n. Wisłą - historia, rozwój, wyzwania* (12.09.2016 r. – organizowana wspólnie z Mazowieckim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, Parafią Zwiastowania NMP w Czerwińsku, Wójtem Gminy Czerwińsk n. Wisłą); *Rekonstrukcja i historia. Czy i jak odtwarzać przeszłość?* (12-13.09.2015 r. organizowana wspólnie z Muzeum pałacu Króla Jana III w Wilanowie,) *Znaczniki tożsamości kulturowej Mazowsza* (13.04.2015 r. – organizowana wspólnie z Mazowieckim Kuratorem Oświaty i Academia Europaea Sarbieviana).

Wywoływaniu i podtrzymywaniu zainteresowania przeszłością wśród mieszkańców Pułtuska i okolic sprzyjają również inne działania Jednostki, obejmujące swoim zasięgiem wszystkie grupy wiekowe, począwszy od najmłodszych, a kończąc na dorosłych, np. zajęcia w ramach Humanistycznego Uniwersytetu dla dzieci, lekcje akademickie dla młodzieży szkolnej, warsztaty tematyczne z okazji Dnia Dziecka, organizowanie kongresu - *Moda na historię*, wykładów dla Uniwersytetu trzeciego wieku (w Pułtusku, Nasielsku, Milanówku, Serocku i Wyszku), prelekcje i wykłady otwarte z okazji uroczystości rocznicowych i lokalnych np. Konstytucji 3 maja, Dni Sarbiewskiego; czy przedłożona oferta Jednostki Studiów podyplomowych – *Rekonstrukcja i turystyka historyczna*).

Współpraca naukowo-dydaktyczna opiera się na 15 instytucjach pozarządowych, z którymi wizytowana Jednostka utrzymuje regularne kontakty. Należą do nich fundacje, stowarzyszenia, towarzystwa naukowe, w tym m.in.: Pułtuskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne; Towarzystwo Naukowe Płockie; Nasielskie Towarzystwo Kultury; Związek Piłsudczyków RP Oddziały w: Pułtusku, Wyszku, Ciechanowie; Academia Europaea Sarbieviana, czy Fundacja „Kocham Maków”; Towarzystwo Naukowe Educare.

W wielu przypadkach podejmowane inicjatywy mają charakter nie tylko popularyzatorski, ale i naukowo-badawczy, który realizowany jest w ramach wspólnych projektów np. powiązanych z badaniami nad historią regionalną (badania etno-historyczne w gm. Karniewo, czy Karwieniacy).

Jednostka ponadto czynnie angażuje się we współpracę z instytucjami naukowymi w ramach realizacji spektakularnych projektów naukowych np. z Instytutem Ekspertyz Sądowych w Krakowie (Identyfikacja domniemanych relikwii króla Węgier św. Władysława); z Instytutem Archeologii i Etnologii PAN (Pochodzenie i obieg srebra w Polsce wczesnośredniowiecznej z wykorzystaniem analiz izotopowych ołowiu). Zarówno zdobyte doświadczenie, jak i

prorowadzone badania pracownicy Jednostki wykorzystują w codziennej pracy dydaktycznej na studiach I i II stopnia w ramach prowadzonych przedmiotów, szczególnie na wykładach monograficznych i fakultatywnych; wpływa to bezpośrednio na osiąganie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W różnym zakresie i w różnym stopniu do prowadzenia tych badań angażowani są również studenci (np. udział w badaniach etno-historycznych studentów *historii*).

Współpraca zarówno na płaszczyźnie popularyzatorskiej, jak i badawczej z różnymi interesariuszami zewnętrznymi bezpośrednio wpływa również na kształtowanie się oferty specjalności uruchamianych na kierunku oraz studiów podyplomowych. Sprzyja także aktualizacji treści, reagowaniu na zmieniające się lokalnie potrzeby i wymagania branżowe oraz oczekiwania pracodawców. Ci ostatni w różnym stopniu aktywności i na różnym poziomie współuczestniczą w kształtowaniu koncepcji kierunku i programów oferowanych specjalności. Część stale współpracujących z Jednostką pracodawców wchodzi w skład Środowiskowej Rady Konsultacyjnej ds. Efektywności Kształcenia, która doradza WKJK w projektowaniu kształcenia na specjalnościach oraz w sprawie programu i realizacji praktyk zawodowych. To m.in. za sprawą postulatów zgłoszonych przez pracodawców do programu *specjalności archiwistyczno-muzealnej* wprowadzono treści dotyczące specyfiki archiwum zakładowego. Pozostali interesariusze (nienależący do Rady) w ramach podpisanych obustronnie umów o współpracy popularyzatorskiej, naukowej i dydaktycznej wspomagają realizację efektów kształcenia poprzez udostępnianie studentom archiwów i materiałów do badań oraz sygnalizowanie problematyki ważnej dla tożsamości regionu i dotąd niezbadanej, która stać się może tematem prac dyplomowych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Ocenę **w pełni** uzasadniają **mocne strony Jednostki** wyrażone m.in. w działaniach:

1. kulturotwórczych na rzecz miasta i regionu,
2. służących budowaniu lokalnej i regionalnej tożsamości społeczeństwa oraz popularyzacji wiedzy historycznej wśród wszystkich grup wiekowych,
3. podejmowanych w obszarze badań naukowych we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i przedstawicielami nauki,
4. podejmowanych we współpracy z lokalnymi podmiotami zewnętrznymi w kształtowaniu oferty specjalności i studiów podyplomowych,
5. na rzecz podnoszenia jakości kształcenia, uzgadnianych ze Środowiskową Radą Konsultacyjną.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. należy intensyfikować działania włączające studentów w prace na rzecz lokalnej społeczności (m.in. przez realizację prac dyplomowych, katalogowanie zbiorów i archiwów kościelnych itp.).

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Wizytowana Jednostka docenia znaczenie umiejdzynarodowienia badań naukowych i procesu dydaktycznego. W *Misji i strategii Wydziału Historycznego Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora na lata 2016-2020* czytamy bowiem, że Wydział dąży do „rozwijania międzynarodowej współpracy dydaktyczno-naukowej w ramach podejmowanych przez Akademię programów europejskich i innych programów z krajami członkowskimi Unii Europejskiej oraz krajami Europy Wschodniej” i w tym celu zamierza pogłębiać współpracę z zagranicznymi jednostkami edukacyjnymi, promować wymianę studentów i pracowników naukowych (szczególnie z Europą Wschodnią), prowadzić badania z partnerami zagranicznymi, organizować międzynarodowe konferencje, rozwijać kształcenie w językach obcych.

W ofercie Jednostki adresowanej do studentów *historii* znajduje się lektorat z języka nowożytnego (obok obowiązkowej nauki języka łacińskiego). Wykładowca – lektor na pierwszych zajęciach określa poziom i stan zaawansowania znajomości języka w oparciu o test kompetencji językowych, który jest podstawą przydziału do odpowiednio zaawansowanej grupy. Na lektorat języka obcego - nowożytnego na studiach stacjonarnych I stopnia (Moduł 3) przypada 240 h (17 ECTS) w całym toku studiów; na studiach niestacjonarnych I stopnia (Moduł 3) – 120 h (17 ECTS). Na studiach II stopnia program przewiduje translatorium z języka nowożytnego w wymiarze 30 h (4 ECTS). W trakcie spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili realizację lektoratów z języków obcych. Uznali, że są one prowadzone na odpowiednim poziomie merytorycznym i pozwalają im na pogłębienie znajomości języka obcego. Poza lektoratami Jednostka nie prowadzi jednak innych zajęć w językach obcych.

Na studiach stacjonarnych I stopnia uruchomiono *specjalność Dziedzictwo europejskie*, gdzie językiem wykładowym – podstawowym i traktowanym jako język obcy jest język polski (wersja pilotażowa skierowana do obcokrajowców w wymiarze 150 h - 15 ECTS). ZO odnotował brak zainteresowania studentów I i II stopnia *historii* programem wymiany międzynarodowej studentów Erasmus +. Władze Jednostki tłumaczą to sytuacją osobistą, zawodową i finansową studentów niestacjonarnych (brak studiów stacjonarnych), która w znaczący sposób ogranicza ich mobilność międzynarodową. Jednak należy podkreślić, że informacja o przygotowanej ofercie Erasmus + przez Biuro Współpracy Międzynarodowej i Regionalnej jest słabo widoczna i dostępna dla studentów, co również może przyczyniać się do nikłego zainteresowania z ich strony tą formą kształcenia. Brak też informacji o programie wymiany studentów na stronach Wydziału. Na wizytowanym kierunku studiów nie funkcjonuje ponadto żadna forma mobilności krajowej. W czasie spotkania z ZO PKA studenci nie wykazali konkretnego zainteresowania tą formą wymiany. Chętnie natomiast – ich zdaniem - uczestniczą w organizowanych przez Wydział i Uczelnię krajowych i międzynarodowych

objazdach naukowych, które pozwalają im na poznanie historii danego regionu oraz pogłębienie wiedzy przedmiotowej.

Za formę współpracy międzynarodowej należy uznać wypracowanie wspólnie z Nowosybirskim Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym koncepcji kształcenia dla specjalności *Dziedzictwo europejskie* (studia I stopnia, stacjonarne), pilotażowo wdrażanej od roku akademickiego 2015/2016. W ramach zawartego pomiędzy uczelniami porozumienia w AH w Pułtuskach na kierunku *historia* studiuje 4 studentów z Rosji. W przyszłości wizytowana Jednostka zamierza zwiększyć liczbę studentów z Rosji i rozbudować ofertę dydaktyczną kierowaną pod ich adresem, zwłaszcza do przedstawicieli Polonii. Na studiach niestacjonarnych kształcą się dwoje obywateli polskich na stałe przebywających za granicą.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni uczestniczą w procesie umiędzynarodowienia biorąc udział w konferencjach międzynarodowych, odbywając staże naukowo-badawcze i realizując pobyty studyjne (w roku akademickim 2015/2016: w Universidade Nova de Lisboa, Brzeskim Państwowym Uniwersytecie im. A. Puszkina, Statens Historiska Museet w Sztokholmie, Neue Schule w Berlinie, Nowosybirskim Państwowym Uniwersytecie w Sankt Petersburgu), współpracując z Universidade Nova de Lisboa w realizacji procesu kształcenia (np. recenzując 2 prace magisterskie z historii). Mobilność nauczycieli akademickich choć obecna, to należy zwrócić uwagę, że ogranicza się do stałego kręgu aktywnych pracowników naukowo-dydaktycznych Jednostki. Nie można zapominać o zaangażowaniu się przedstawicieli Jednostki w spektakularne prace wykopaliskowe powiązane ze średniowiecznym kompleksem osadniczo – sepulkralnym w Birka (Szwecji) – obiekt wpisany jest na listę dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego UNESCO.

Ważnym efektem współpracy Jednostki z Nowosybirskim Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym w Sankt Petersburgu jest wspólne opracowanie programu specjalności *Dziedzictwo europejskie*. Ponadto prowadzone badania w trakcie pobytów studyjnych i nawiązanych kontaktów z instytucjami nauki w ramach wymiany międzynarodowej w znaczny sposób wzbogacają treści prowadzonych zajęć kursowych, jak i wykładów monograficznych oraz fakultatywnych. W ocenie ZO wpływ mobilności nauczycieli akademickich i kontakty (w tym również niesformalizowane) z instytucjami zagranicznymi pośrednio wpływają na koncepcję i rozwój kierunku m.in. przez uruchomienie nowej specjalności, która jest odpowiedzią strony polskiej na oczekiwania partnera wschodniego. Jednostka wiąże szeroko zakrojone plany rozwoju i intensyfikacji wymiany studentów pomiędzy Uniwersytetem a Akademią. Należy podkreślić, że Uczelnia kieruje takie samo wsparcie w procesie kształcenia do studentów zagranicznych, jak do polskich studentów (wsparcie finansowe, miejsce w akademiku), co może stać się ogromnym atutem wizytowanej Jednostki w kontaktach z Polonią (zwłaszcza z tą pozostającą za wschodnią granicą Polski, gdzie dodatkowym atutem jest brak bariery językowej). Doświadczenie i udział w pracach archeologicznych na terenie Szwecji w sposób znaczący wpływają na koncepcję i program kształcenia, jak i na jakość prowadzonych zajęć. Ważna dla studentów (szczególnie *specjalności archeologicznej*) jest bowiem możliwość poznania nowatorskich metod badawczych i technik wykopaliskowych, a także nawiązania cennych kontaktów naukowych (por. opis hospitacji seminarium archeologicznego).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

O przyznaniu oceny **zadawalającej** w kryterium 6 przesądziły następujące **słabości**:

1. brak mobilności studentów *historii* w programie Erasmus +,
2. ograniczony dostęp studentów do informacji na temat programu wymiany międzynarodowej studentów,
3. brak innych (poza lektoratami) zajęć dla studentów polskich w językach obcych,
4. brak udziału w procesie kształcenia profesorów wizytujących, zatrudnionych na zagranicznych uczelniach.

Do **mocnych** stron w procesie umiędzynarodowienia Jednostki należy zaliczyć:

1. podjęcie dyskursu naukowego z instytucjami zagranicznymi,
2. opracowanie wspólnego programu i uruchomienie specjalności kierowanej do obcokrajowców.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. należy stworzyć studentom warunki do udziału w wymianie międzynarodowej m.in. przez upublicznienie informacji o programie Erasmus+ i zadbanie o swobodny dostęp do nich studentów,
2. należy rozważyć wprowadzenie do oferty dydaktycznej zajęć w językach obcych,
3. należy motywować do mobilności międzynarodowej tę część pracowników mało dotąd zaangażowanych w proces umiędzynarodowienia,
4. należy stworzyć warunki zachęcające do przyjazdu z wykładami przedstawicieli nauki i dydaktyki pochodzących z ośrodków zagranicznych (w tym należy rozważyć większe zaangażowanie w wymianę z ośrodkami już współpracującymi np. Nowosybirskim Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym).

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

Kompleks budynków składający się na Centrum Akademickie, należące do AH w Pułtusku to obiekt przeznaczony pod działalność dydaktyczną, Biblioteka Główna i budynek Domu akademickiego. Całość jest własnością Uczelni. Dodatkowo studenci *specjalności archeologicznej* mogą korzystać z *Pracowni archeologicznej* (przy ul. Daszyńskiego w Pułtusku), z *Pracowni antropologicznej* w Muzeum Archeologicznym w Warszawie; a studenci *specjalności archiwalno-muzealnej* mają dostęp do Archiwum Państwowego w Warszawie.

Do dyspozycji wizytowanego kierunku pozostają pomieszczenia przeznaczone na dziekanat (3 – łączone pokoje), pokoje dla kadry dydaktycznej (2), oraz sale dydaktyczne [liczba sal dostępna w zależności od potrzeb Jednostki w danym roku akademickim] o zróżnicowanej

wielkości (mieszczące od 15 do 250 miejsc). Dodatkowo do dyspozycji studentów pozostają 2 pracownie komputerowe wyposażone w podstawowe oprogramowanie (na 16 i 20 stanowisk komputerowych). Sale dydaktyczne wyposażono w niezbędne multimedia wspomagające dydaktykę: 9 sal wyposażono w telewizory, 14 - w komputer stacjonarny, 6 – w stacjonarny rzutnik multimedialny, 5 – w ekran projekcyjny. Jednostka dysponuje również sprzętem przenośnym: 6 - rzutników multimedialnych, 3 - laptopy, 5 - rzutników do foliogramów, 2 – rzutniki slajdów, zestaw przenośny TV i DVD. Wspomagającą rolę w dydaktyce pełnią również dostępne pomoce dydaktyczne jak: mapy ścienne (44) oraz Atlasy historyczne (6).

Biblioteka Główna posiada 3 czytelnie: ogólną (z dostępem do 30 stanowisk komputerowych), profesorską i multimedialną (z 4 stanowiskami komputerowymi wraz z oprogramowaniem MS Office, programem do obróbki pdf, przystosowane do odczytu nośników elektronicznych: CD Rom i DVD) z dostępem do bazy EBSCO. W czytelni multimedialnej odbywają się zajęcia specjalistyczne m.in. z muzealnictwa. Na terenie Uczelni studenci mają dostęp do punktu kserograficznego (prywatnego). Pierwszy kontakt studenta z uczelnianą biblioteką ma miejsce za pośrednictwem obowiązkowych warsztatów przysposobienia bibliotecznego (2 h), organizowanego przez pracowników biblioteki. Warsztaty dotyczą m.in. zasad korzystania z zasobów bibliotecznych oraz poznania baz elektronicznych.

Infrastruktura dydaktyczna pozostająca w dyspozycji wizytowanego kierunku odpowiada potrzebom wynikającym z realizacji procesu kształcenia. Jest w pełni przygotowana do realizacji zakładanych efektów kształcenia, w tym do prowadzenia lub udziału w badaniach studentów. Zdaniem studentów, wszystkie zajęcia odbywają się w komfortowych warunkach. Ponadto przedstawiciele organizacji studenckich na spotkaniu z ekspertami PKA wyrazili opinię, że Władze Wydziału umożliwiają im bezpłatne korzystanie z infrastruktury dydaktycznej i naukowej. Warte podkreślenia jest, że studenci działający w kołach naukowych korzystają z zasobów Uczelni, organizując na jej terenie spotkania naukowe.

Kompleks Centrum Akademickiego spełnia wymagania obowiązujących przepisów BHP w nawiązaniu do przepisów Ustawy z dn.26 czerwca 1974 r. Kodeksu Pracy (Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.). ZO PKA zgłasza jednak zastrzeżenia do organizacji zajęć podczas zjazdów na studiach niestacjonarnych. Łączenie zajęć z tego samego przedmiotu w sekwencje kilkugodzinne w ciągu jednego dnia, z przerwą pomiędzy całymi blokami max. 15-minutową nie jest rozwiązaniem zapewniającym komfort i higienę pracy studentów. Nie do przyjęcia jest także brak dłuższej przerwy w porze obiadowej.

Podobnie z niewielką liczbą pomieszczeń (2), jakie pozostają do dyspozycji kadry dydaktycznej. Budzi ona obawy o komfort pracy, o możliwość odpoczynku pomiędzy zajęciami czy możliwość odbywania niekolizyjnie z innymi pracownikami dyżurów. Należy jednak podkreślić, że zastane warunki (stosunkowo małe pokoje, jak na liczbę przypisanych tam pracowników) nie stwarzają najmniejszego zagrożenia dla zdrowia i życia osób tam przebywających, a sami zainteresowani nie postrzegają tego jako sytuacji problemowej.

Wizytowana Jednostka określa swoje warunki lokalowe jako dobre i zaspokojone. Korytarze są przestronne, zapewniające studentom możliwość relaksu w czasie przerw pomiędzy zajęciami. Stan techniczny sprzętu pozostającego w dyspozycji Jednostki nie budzi zastrzeżeń, a pomieszczenia są wyposażone w nowe i funkcjonalne meble. We wszystkich obiektach panuje porządek i ład (sale, korytarze, WC, szatnie). Uczelnia zadbała również o dostęp do tzw. małej gastronomii; bufety znajdują się we wszystkich obiektach.

Miejsca odbywania praktyk zawodowych przez studentów pod względem warunków BHP spełniają obowiązujące normy branżowe (archiwa, szkoły itp.) i dodatkowo podlegają ocenie w czasie hospitacji przez kuratora praktyk.

Jednostka jest przygotowana do przyjęcia studentów niepełnosprawnych (ruchowo i słabo- lub niedowidzących). W chwili obecnej na wizytowanym kierunku nie ma studentów z udokumentowaną niepełnosprawnością. W obiekcie dydaktycznym jest do dyspozycji dla osób niepełnosprawnych winda (z informacją głosową), toaleta przystosowana dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Budynki zostały wyposażone również w podjazdy dla osób niepełnosprawnych. W Bibliotece Głównej znajduje się stanowisko przy katalogu zbiorów dostosowane dla wózka inwalidzkiego, wydzielono stanowisko komputerowe dla osób niepełnosprawnych ruchowo, które wyposażone jest w sprzęt ułatwiający pracę osobom słabo- lub niedowidzącym (skner, czytnik pisma do odczytu indywidualnego w pdf, specjalna nakładka na klawiaturę, możliwość skanowania tekstów). W ocenie ZO PKA zostały spełnione warunki, które nie dyskryminują studentów niepełnosprawnych w procesie kształcenia oraz w dostępie do prowadzenia (lub udziału) badań. Akademickie Centrum AH w Pułtusku wpisuje się tym samym na listę obiektów bez barier komunikacyjnych i przystosowane przyjazne osobom niepełnosprawnym.

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

Biblioteka Główna AH im. Andrzeja Bartnickiego w Pułtusku (rok założenia 1994 r.) należy z uwagi na swoje zbiory do czołowych bibliotek uczelni niepublicznych w kraju (na księgozbiór składają się: zasoby dawnej Biblioteki PAN, przekazany darem – księgozbiór prof. Janusza Tazbira, dary z biblioteki sejmowej i indywidualnych bibliotek profesorów związanych z Uczelnią oraz przekazany księgozbiór Lanckorońskich). Biblioteka czynna jest od poniedziałku do niedzieli włącznie. Uwzględnia tym samym potrzeby studentów niestacjonarnych. Informacje o zbiorach znajdują się w katalogu automatycznym (<http://katalogbiblioteczny.ah.edu.pl>) w lokalnej sieci i w Internecie.

Biblioteka zapewnia dostęp do 3 baz własnych (książki, czasopisma, dokumenty elektroniczne), 30 baz danych (bibliograficznych i pełnotekstowych, w tym do pakietu EBESCO), zbiorów 150 365 tys. wol. i jednostek bibliotecznych. Przez czytelnię on-line dostępne są zbiory m.in. IBUK-libra, czy Wirtualnej Biblioteki Nauki. Studenci i pracownicy naukowo-dydaktyczni wizytowanej Jednostki na miejscu mogą skorzystać z 41 tytułów czasopism wąsko specjalistycznych, polskich i zagranicznych (m.in. takich czasopism jak: Archeologia, Pomerania Antiqua, Acta Poloniae Historice, European Review of History, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, Respublica Nova). Biblioteka zabezpiecza również dostęp do literatury przedmiotu sygnalizowanej studentom w sylabusach przedmiotów. W ramach WBN i dostępu do różnorodnych elektronicznych platform zapewnia się także studentom i pracownikom bezpłatny, nieograniczony dostęp do światowej literatury naukowej, co jest niewątpliwie bardzo istotnym wsparciem w procesie kształcenia i w prowadzeniu badań naukowych. Zbiory biblioteki uzupełniane są na bieżąco. Potrzeby i nowości wydawnicze monitorowane są przez pracowników biblioteki. Podobnie monitorowane są zapisy wskazanej literatury przedmiotu w sylabusach. Istnieje również możliwość zakupów w trybie pilnym, po wcześniejszym zgłoszeniu prac w dezyderatach przez wykładowców i studentów. W zbiorach BG znajdują się wydawnictwa krajowe, jak i liczne publikacje obcojęzyczne. Wszystkie

wymieniane powyżej czynniki zapewniają dogodne warunki do realizacji procesu kształcenia oraz wprowadzania studentów w warsztat badawczy historii, zarówno w zakresie wiedzy podstawowej na studiach I stopnia, jak i wiedzy pogłębionej na studiach II stopnia. W Jednostce stwarza się również dogodne warunki do pracy na studiach niestacjonarnych przez swobodny dostęp do literatury za pośrednictwem elektronicznych baz dostępu oraz czynnej biblioteki w czasie, kiedy studenci studiów niestacjonarnych, a z takimi mamy do czynienia przede wszystkim w wizytowanej Jednostce, uczestniczą w zajęciach w ramach organizowanych zjazdów (sobota: 8.00 – 19.00; niedziela: 9.00 – 15.00). Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA potwierdzili, że godziny otwarcia biblioteki dostosowane są do ich planów i w pełni uwzględniają ich potrzeby. Wysoko ocenili oni także możliwość sprowadzenia potrzebnych woluminów z innych bibliotek, szczególnie przydatne w trakcie pisania pracy dyplomowej.

Biblioteka Główna otwarta jest na potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie udostępniania zasobów bibliotecznych, informacyjnych i edukacyjnych, niezbędnych do realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz wprowadzania studentów w warsztat naukowy historii. Dostosowanie infrastruktury do potrzeb studentów niepełnosprawnych (podjazd do budynku, swobodny dostęp do katalogu), odpowiednio wyposażone stanowisko komputerowe (szczegółowy opis por. 7.1.4) oraz pomocne studentom Informatorium Biblioteki gwarantują osobom niepełnosprawnym możliwość korzystania z całości zasobów Biblioteki AH w Pułtusku.

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Stan techniczny infrastruktury i sprzętu multimedialnego, wyposażenie sal dydaktycznych (m.in. w pomoce dydaktyczne), jakim dysponuje Jednostka, monitoruje się na bieżąco. Czynią to zarówno studenci jak i kadra naukowo-dydaktyczna. Wszystkie uwagi i postulaty zgłaszane są do władz Wydziału. W przypadku Biblioteki Główniej organem monitorującym potrzeby jest Rada Biblioteczna. W jej skład wchodzi przedstawiciele wydziałów i studentów. W ocenie studentów obecnych na spotkaniu z ZO PKA obecne rozwiązania, służące monitorowaniu i doskonaleniu infrastruktury są odpowiednie i wystarczające.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Ocenę w pełni uzasadniają **mocne strony Jednostki, do których należą:**

1. infrastruktura będąca własnością Uczelni, zapewniająca dobre warunki do realizacji programu kształcenia,
2. zbiory i dostępność do zasobów elektronicznych Biblioteki Główniej,
3. dostosowanie infrastruktury do osób niepełnosprawnych.

Za słabszą stronę Jednostki ZO uważa:

1. zbyt małe pomieszczenia dla kadry dydaktycznej
2. organizacja zajęć na studiach niestacjonarnych – blokowanie zajęć z jednego przedmiotu w kilkugodzinne sekwencje, niewielka liczba przerw i brak przerw obiadowej.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

1. należy przestrzegać przy planowaniu zajęć, aby nie przekraczać 4 h dydaktycznych w przypadku blokowania godzin,
2. należy wprowadzić jedną 30 min. przerwę pomiędzy zajęciami (tzw. przerwa obiadowa),
3. należy rozważyć możliwość wygosparowania dodatkowego pomieszczenia – pokoju dla kadry naukowo-dydaktycznej

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

Studenci uczestniczący w spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili wsparcie, udzielane im przez nauczycieli akademickich, podkreślili ich zaangażowanie, życzliwość i dostępność. Studenci korzystają zarówno z konsultacji, odbywanych przez pracowników naukowo-dydaktycznych w stałych terminach, jak i z udostępnianego przez wykładowców kontaktu telefonicznego i mailowego. Konsultacje służą nie tylko do odrabiania ewentualnych nieobecności studentów, lecz także do omawiania prac egzaminacyjnych i postępów w poszukiwaniach źródłowych czy też do rozwiązywania problemów studentów związanych z tokiem studiów lub indywidualnym rozwojem naukowym.

Indywidualizację procesu kształcenia na wizytowanym kierunku gwarantują §19 i §20 *Regulaminu Studiów w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor*a dotyczące zasad korzystania z indywidualnego programu studiów i indywidualnego toku studiów. Przepisy obowiązujące w tym zakresie należy ocenić jako przejrzyste, studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA możliwości oferowane w tym zakresie przez Uczelnię i Wydział uznali za odpowiednie.

Jednostka stara się rozwijać zainteresowania badawcze studentów. Umożliwia swobodny wybór tematu i opiekuna pracy dyplomowej, a zasady dyplomowania są dobrze znane studentom wizytowanego kierunku. Wydział wspiera merytorycznie i finansowo działalność *Studenckiego Koła Naukowego Historii*, wyjazdy kwerendalne i objazdy naukowe studentów, ich udział w konferencjach naukowych, projektach badawczych oraz publikacje naukowe. Przykładem tych działań są badania etno-historyczne organizowane w gminie Karniew przy współpracy ze Stowarzyszeniem Karniewiaczy, w ramach których studenci zajmują się zbieraniem materiałów źródłowych oraz przeprowadzają wywiady z mieszkańcami gminy. Wyniki projektu zostaną opublikowane w postaci monografii. Efektem innego projektu z udziałem studentki WH, która przeprowadziła kwerendy prasowe będzie wystawa czasowa poświęcona osobie Aleksandra Ostaszewskiego, przygotowywana przez Muzeum Regionalne w Pułtusku. Z kolei osiągnięciem projektu realizowanego w 2014 r. przez Pracownię Archeologiczno-Konserwatorską „Szpila” z udziałem studentów WH, którzy dokonywali

pomiarów i eksploracji stanowisk archeologicznych było odkrycie osady mieszkalnej z epoki wczesnego żelaza. Działania te pozwalają na wzbogacenie warsztatu badawczego studentów, przyczyniają się do popularyzacji kierunku *historia* oraz do promocji Uczelni w regionie. Środki finansowe przeznaczane na wsparcie działań naukowych zdolnych studentów gwarantuje specjalny fundusz stypendialny, pochodzący z 1% odpisu od pobrań wykładowców. Jednostka wspiera także studentów w staraniach o stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za wybitne osiągnięcia w nauce. Rokrocznie uzyskuje je kilkoro studentów wizytowanego kierunku.

Studenci kierunku *historia* otrzymują także wsparcie w kwestiach związanych z rozwojem kulturalnym i społecznym, mają możliwość uczestniczenia w kursach i szkoleniach przygotowujących do działalności w sferze publicznej. Uczelnia pomaga także studentom w organizacji wydarzeń sportowo-rekreacyjnych oraz w zdobywaniu doświadczeń zawodowych. W Akademii powołane zostało Biuro Promocji i Karier należące do Mazowieckiej Sieci Biur Karier, które zajmuje się promocją i aktywizacją zawodową studentów. Do zadań biura należy przede wszystkim pomoc studentom w poruszaniu się na rynku pracy, promocja Uczelni na targach pracy oraz gromadzenie informacji dotyczących kursów i staży oraz praktyk umożliwiających podwyższanie kwalifikacji zawodowych studentów oraz absolwentów wizytowanego kierunku. Biuro cyklicznie organizuje bezpłatne warsztaty i szkolenia dla studentów dotyczące rynku pracy oraz spotkania ze studentami I roku prezentujące ofertę biura, przeprowadza też ankietę dotyczącą oczekiwań studentów. Studenci ocenianego kierunku potwierdzili, że wiedzą o istnieniu Biura Promocji i Karier i jego działaniach, jednak rzadko korzystają z jego usług.

Uczelnia posiada własny fundusz stypendialny Akademickiego Towarzystwa Edukacyjno-Naukowego ATENA, który pomaga studentom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej w opłacie części lub całości czesnego. Niezbędne informacje dotyczące świadczeń pomocy materialnej zostały udostępnione studentom na stronie internetowej Akademii. Studenci uznali proces przyznawania świadczeń socjalnych i zapomóg za przejrzysty.

Uczelnia zapewnia studentom z niepełnosprawnościami wsparcie dydaktyczne oraz materialne, umożliwiające im udział w procesie kształcenia. Studenci z niepełnosprawnością mogą ubiegać się między innymi o dostosowanie zaliczeń i egzaminów do ich możliwości, w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności, a także o indywidualizację procesu kształcenia, co gwarantuje im §21 *Regulaminu Studiów w Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora*. Budynek, w którym odbywają się zajęcia na kierunku *historia* jest też w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową.

Akademia dysponuje również akademikiem, w którym o miejsce może starać się każdy student tym zainteresowany. W opinii studentów zasady ubiegania się o miejsce w domu studenckim są przejrzyste i zrozumiałe. Studenci ocenianego kierunku – w większości studiów niestacjonarnych – podkreślali, że ważną dla nich jest możliwość wynajęcia pokoju w domu studenckim tylko na czas trwania zjazdu.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA pozytywnie ocenili jakość obsługi administracyjnej związanej z procesem dydaktycznym i pomocą materialną. Godziny pracy dziekanatu są dostosowane do potrzeb studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Ponadto pracownicy dziekanatu w sytuacjach nadzwyczajnych przyjmują interesantów również poza godzinami swojej pracy. Zdaniem studentów także komunikacja telefoniczna i mailowa z dziekanatem nie

nastęcza żadnych trudności. Nie zgłaszali także żadnych uwag dotyczących dostępności podczas dyżurów władz Wydziału czy Uczelni.

Skargi i postulaty studenckie zgłaszane są do władz WH w trakcie dyżurów dziekańskich przez delegacje studentów, z udziałem starosty roku. Dziekan, po rozpoznaniu sprawy dąży do rozstrzygnięcia konfliktu/wprowadzenia postulowanych zmian w sposób zadowolający studentów, ale zgodny z przepisami. W wypadku zgłaszania drastycznych naruszeń przepisów obowiązujących w Uczelni, przewiduje się przekazanie sprawy do rozpatrzenia przez Rzecznika dyscyplinarnego ds. nauczycieli akademickich lub Rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów. W ostatnich latach procedury takie nie były uruchamiane. Warto podkreślić, że podstawowe zasady właściwego postępowania w relacjach student – uczelnia, student – nauczyciel akademicki i student – student określa *Kodeks Etyki Studentów Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztora*, dostępny na stronie internetowej Uczelni. Odwołuje się on do ogólnych norm poszanowania praw autorskich, życia społecznego, dobrych obyczajów i postaw antydyskryminacyjnych.

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Głównym źródłem wiedzy o procesie kształcenia i toku studiów są dla studentów *historii* nauczyciele akademicki oraz starości poszczególnych grup. Ani program studiów ani sylabusy zajęć nie są dostępne on-line. Na stronie Wydziału znaleźć można jedynie aktualne siatki zajęć. Studenci mogą otrzymać interesujące ich dokumenty dot. programu kształcenia od pracowników dziekanatu, sylabusy są także omawiane podczas pierwszych zajęć. Informacje o sprawach socjalno-bytowych znajdują się zarówno na stronie internetowej Akademii, jak i Wydziału Historycznego, o działaniach Biura Promocji i Karier oraz Biura Współpracy Regionalnej i Międzynarodowej – wyłącznie na stronie uczelnianej. Wprawdzie studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA stwierdzili, że nie mają problemów z dotarciem do potrzebnych dokumentów, a zamieszczone na stronach internetowych lub w gablotach na korytarzach informacje są prezentowane przejrzysto i na bieżąco aktualizowane i uzupełniane, ale w ocenie ekspertów PKA informacja o tym, jak wygląda program studiów, kto i jakimi metodami go realizuje powinna znaleźć się w publicznym dostępie.

Jednym z narzędzi doskonalenia wsparcia dydaktycznego udzielanego studentom są ankiety studenckie z zajęć dydaktycznych. Ankietyzacja na kierunku *historia* odbywa się cyklicznie po zakończeniu każdego semestru i przeprowadzana jest w formie elektronicznej. Kwestionariusze ankiet studenckich są anonimowe, a ich wypełnienie jest dobrowolne. Wzór ankiety dla wszystkich kierunków studiów w Akademii jest jednakowy, co zdaniem studentów nie zawsze pozwala uwzględnić specyfikę kształcenia na danym kierunku studiów, podyktowaną odmiennością metod badawczych danej dyscypliny naukowej. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA postulowali dopasowanie zestawu pytań w ankiecie ewaluującej zajęcia do potrzeb kierunku, co ich zdaniem przyczyni się do wzmocnienia znaczenia ankiety studenckiej jako narzędzia monitorowania procesu kształcenia. Wyniki ankiet ewaluacyjnych podlegają opracowaniu Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, a wnioski z nich wypływające omawiane są na posiedzeniach Rady Wydziału, w których udział biorą m.in. przedstawiciele studentów. Podczas spotkania z ZO PKA wiedza studentów o wykorzystywaniu wyników badań przez Władze Uczelni okazała się jednak niewielka, zebrani nie wykazali zainteresowania wynikami tak przeprowadzanej ewaluacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocną stroną ocenianej **Jednostki**, która uzasadnia ocenę **w pełni** jest udzielana studentom *historii* pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna. Nauczyciele akademicy są gotowi do wspierania studentów w ich rozwoju naukowym, społecznym i zawodowym zarówno w procesie uczenia się i osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, jak i poza tokiem studiów. Studenci ocenianego kierunku mają zapewnione warunki do udziału w krajowych i międzynarodowych programach mobilności (Erasmus+, MOST), mają także dostęp do oferty Biura Promocji i Karier. Z żadnej z tych możliwości jednak nie korzystają. Studenci z niepełnosprawnościami mogą liczyć na wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne. Sprawia to, że są pełnoprawnymi uczestnikami procesu kształcenia oraz badań naukowych. Wydział zapewnia też skuteczną, kompetentną i życzliwą obsługę administracyjną studentów w sprawach związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną.

Za słabszą stronę uznać należy:

- ograniczony dostęp do informacji o programie kształcenia,
- niedopasowanie kwestionariusza ankiety studenckiej do potrzeb kierunku.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia:

1. Pełne wykorzystanie strony internetowej Wydziału do informowania o programie kształcenia.
2. Dopasowanie kwestionariusza ankiety studenckiej do specyfiki ocenianego kierunku przy udziale przedstawicieli studentów.

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
<i>Zaleca się, by w teczkach nauczycieli akademickich znajdowały się wszystkie dokumenty potwierdzające uzyskane stopnie naukowe i tytuł lub im równoważne. Ponadto należy dostosować zajmowane stanowiska do zapisów Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o Szkolnictwie Wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.).</i>	Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Dziekana Wydziału uzupełniono braki dokumentów poświadczających uzyskane stopnie naukowe i tytuł lub im równoważne.
<i>Zaleca się, by pod protokołami z posiedzeń Senatu podpisywała się również osoba protokołująca obrady.</i>	Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Dziekana Wydziału wprowadzono wskazane przez Zespół Oceniający PKA korekty sposobu

<p><i>Rada Wydziału Historycznego na posiedzeniu w dniu 7 października 2010 r. zatwierdziła plany specjalności archeologicznej oraz specjalności archiwalno-muzealnej. Należy jednak zauważyć, iż uchwały Rady Uczelni, które obecnie są integralną częścią protokołów, muszą stanowić osobne dokumenty, podpisane przez przewodniczącego Senatu i zawierające m. in. odpowiednią podstawę prawną. Uchwała Senatu jest traktowana jako decyzja administracyjna i powinna mieć formę decyzji, zgodną z przepisami ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego.</i></p>	<p>opracowania protokołów z posiedzeń Senatu.</p> <p>Zgodnie z informacjami przedstawionymi przez Dziekana Wydziału wprowadzono wskazane przez Zespół Oceniający PKA korekty w zakresie sposobu opracowania uchwał Rady Uczelni.</p>
<p><i>Decyzje dotyczące przyznawania świadczeń pomocy wydawane przez organy przyznające świadczenia nie spełniają wymogów art. 107. § 1 KPA. Brak jest numeru decyzji oraz podstawy prawnej przyznania świadczenia i trybu odwołania, a także uzasadnienia faktycznego i prawnego.</i></p>	<p>W następstwie stwierdzonych przez Zespół Oceniający PKA uchybień dokonano modyfikacji wydawanych decyzji dotyczących przyznawania świadczeń pomocy. Obecnie decyzje te zawierają wszystkie niezbędne dla spełnienia wymagań określonych art. 107. § 1 KPA elementy decyzji.</p>

